Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov.

Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXII. Cena lista je $6.00 Entered as second-class matter January 25, 1910, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. Chicago, Ill., četrtek, 19. septembra (Sept. 19), 1929. Subscription $6.00 Yearly ŠTEV.—NUMBER 220

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Iz Rockefellerjevega oljnega kraljestva

Delo v čistilnicah za olje je "slično kot bi človek bil v zaporu;" Mehikanci in črnci tvorijo največjo skupino izkoriščanih sužnjev.

Port Arthur, Tex.—(F. P.) — Mogočno je kraljestvo Rockefellerja, nekdanjega grocerijskega klerka, ki se je potom "hook or crook" metod povzpel na mesto "prvega državljana." Sega od Atlantika do Pacifika, od Kanade do Mehiškega zaliva in daleč v tujo svet na vse štiri vetrove. Civilizacija, ki daje priliko posamezniku, da je v stanu razviti tako obsežno kraljestvo v teku nekaj desetletij kot ga je razvil velebaptist, Jud in katolik John D. Rockefeller, je v resnici civilizacija čudežev.

Najbogatejši človek na svetu je naš pobožni Rockefeller. Prišel je na pozornico nekaj let po civilni vojni, ki je nenamenoma odprla vrata razvoju modernih industrijskih grajščakov. Prišel je na pozornico v dobi, ko je bilo odkrito olje v Oil Cityju, Pa., okrog leta 1868. Prišel je s culico v Cleveland kot grocerijski klerk, stopil v službo pri nekem trgovcu in v kratki dobi pokazal svojo pretkanost. Pričel je svoj biznis kot prekupčevalec z življenskimi potrebščinami in uspeval primerno dobro.

Njegovi naravi in značaju je pa kmalu zadišalo olje, s katerim je pričel kupčevati. Kot zvit biznisman je stopil v stike z gotovimi magnati železnic, sedaj z enim in zopet z drugim in sklepal tajne pogodbe, ki so bile naperjene proti njegovim oljnim konkurentom.

Železnica so se zavezale njegovo olje prepeljavati cenejše kot olje njegovih konkurentov, kar je v dobi kratkih let naredilo Rockefellerja neprecenljivega. Dobiček od cenejše vožnje je delil z odločilnimi osebami prizadetih železnic, kar je pripomoglo, da je šlo mnogo manjših investorjev železnic "po gobe," izvoljenci so pa postali bogati z Rockefellerjem vred.

Pričel je graditi industrijo z vsemi mogočimi goljufijami, tiral svoje konkurente v bankrot z legalnimi in nelegalnimi sredstvi, najemal gangeže, ki so sredi noči rušili naprave za sesanje, čiščenje in transportacijo olja in podkupoval vladne funkcionarje in postavodajalce. Ker je bil marsikdo prizadet, se je med letom 1880 in 1900 dežela večkrat dvignila proti pobožnemu Rockefellerju.

Vršile so se vladne preiskave in sledile grožnje. A Rockefeller se je do takrat že razvil v mogočneža in se odprto posmehoval vladnim komisijam in ljudstvu. Njegova Standard Oil družba je postala največji industrijski velikan, ki ga ni mogla zdrobiti niti zvezna vlada s svojim protitrustnim zakonom.

Del njegovega mogočnega kraljestva se nahaja tudi v državi Texas, ki je izredno bogata na oljnih zakladih. Tukaj ima svoje velike čistilnice za olje, ki ga razpošilja po celi deželi in izven nje. V čistilnicah pa garajo slabo plačani delavci, večinoma Mehikanci in črnci. Od teh dveh skupin prejemajo Mehikanci nižje plače in so na splošno bolj "zmerni" kot so pa črnci po zatrdilu tukajšnjega zastopnika trgovske zbornice.

Kljub temu, da sta obe skupini izkoriščani do skrajnosti, obstaja med obema neka rasna antipatija, ako ne direktno sovraštvo. In radi tega so pri delu tudi ločeni; črnci delajo v svojih skupinah in Mehikanci zopet v svojih.

Oficielna plača v čistilnicah je 35 centov na uro za navadne delavce; mnogi prejemajo manj kot toliko. Ker radi majhnega zaslužka poide zaslužek marsikateri družini predno pride na okrog plačilni dan, je Texaco Oil družba toliko plemenita in skrbna za svoje delavce, da lahko dobe kredit v kompanijskih prodajalnah potom posebnih knjižic, ki jih izdaja kompanija.

Ker je pa dežela polna ljudi, ki gledajo, kako bi živeli na račun drugih ljudi, tudi Port Arthur ni izjema: gotovi biznismeni kupujejo te knjižice za gotov denar in sicer plačajo $3.50 za knjižico, ki je na plačilni dan vredna pet dolarjev. Da so ti oderuhi v zvezi z gotovimni načelniki kompanije, mora biti pač resnica, ker drugače bi knjižic ne mogli izmenjati pri nji v gotov denar.

Ker pa Rockefeller želi, da postanejo njegovi delavci "kapitalisti," ima vpeljan sistem prodajanja delnic tudi v tem kraju sveta. Sistem je jako vabljiv, ker na površju v resnici zgleda, da bi človek lahko postal kapitalist. Cena delnic je za delavce le polovična. Radi majhne plače in radi omejenosti števila delnic, ki jih more kupiti delavec, je ta sistem seveda le vaba. Rockefeller je v tem izvežban.

Avstrijski fašisti objavili zahteve

Imeti hočejo diktaturo in napovedujejo civilno vojno socialistom.

Dunaj, 18. sept. — Voditelji avstrijskih fašistov v "Heimwehru," oboroženi klerikalni organizaciji, ki šteje okrog 100,000 mož, so včeraj naznanili, da bodo prihodnjo soboto zahtevali v parlamentu spremembo ustave. Njihove zahteve so, da se Avstrija politično reorganizira po zgledu Italije in Španije. Splošna volilna pravica se ima odpraviti in poslance v državnem zboru naj volijo provincni zbori in deloma naj bodo imenovani na poklicni bazi. Dalje hočejo imeti državni svet, ki bo imel moč veta nad predsednikom.

Socialisti zdaj vidijo kam pes taco moli. Heimwehrovci hočejo diktaturo. Njihov parlament bi bil prava spaka, slabši od onega, ki ga je dal Franc Jožef leta 1860. Fašisti morajo doseči svoje zahteve le s silo, kajti v parlamentu nimajo potrebne dvetretjinske večine za izpremembo ustave. Pričakovati je torej, da vsak čas izbruhne civilna vojna v Avstriji.

BORAH BO PONOVNO KANDIDIRAL

Washington. — Senator Borah je že zagotovil svoje prijatelje, da je ponoven kandidat za svoj sedež. Kljub temu, da je za politike v svoji državi Idaho preveč neodvisen in da ne bo dobil prevelike podpore od državne republikanske organizacije, je njegova izvolitev že zagotovljena. V senatu služi že četrti termin. Borah je najvplivnejši senator in njegova reputacija sega tudi v tuje države. Obenem je on tudi največja zagonetka, ker nihče ne ve, v katero smer se vrže. Izven senata je zvest pristaš republikanske stranke, a v senatu nastopa pa povsem neodvisno: včasih vodi starogardiste, večkrat se pridruži Norrisu, ki je republikanec le po imenu, včasih stoji pa osamljen kot Job.

Zimsko vreme.

Chicago. — Letošnji prvi zimski dan — in v koledarju je še poletje — je bil 18. septembra. Toplomer je zjutraj kazal 42 stopinj, samo 10 stopinj nad lediščem in 20 stopinj pod normalo v tem času. Ponekod v čikaški okolici je bila slana. Tako je bilo hladno, da so Čikažani zakurili v pečeh in mnogi so oblekli vrhnje suknje.

Antialkoholni teden v prid—vodki

Moskva, 18. sept.—Ta teden je antialkoholni teden v Moskvi. Po vseh tovarnah se vodi živahna kampanja proti pijančevanju in listi pišejo o škodljivosti alkohola. Medtem pa finančni komisar sovjetske vlade naznanja, da se mora produkcija vodke dvigniti za sto milijonov kvartov v prihodnjem letu v svrho, da narastejo dohodki vlade za 120 milijonov rubljev v ekonomskem proračunu!

Laburitje na delu za odpravo vojne

Zahtevajo v Ženevi, da se morajo štatuti Lige narodov ujemati s Kelloggovim paktom. — MacDonald povabil navalne sile na konferenco.

Ženeva, 18. sept. — Delegacija angleške delavske vlade v zasedanju Lige narodov je včeraj predložila načrt za revizijo ustave Lige z namenom, da se bosta ustava in Kelloggov protivojni pakt popolnoma ujemala. Sir Cecil Hurst, vodja delegacije, je predložil zadevno resolucijo, katero je obljubil že pred desetimi dnevi zunanji minister Henderson, ko je v svojem govoru na zborovanju Lige rekel, da mora biti iz čarterja Lige iztrebljena vsa suhljad in dokument mora biti prenovljen, da bo v soglasju s sedanjim svetovnim mnenjem proti vojni. Resolucija določa, da se mora ustava Lige revidirati, tako da bo vsaka kršitev Kelloggovega pakta hkrati kršitev ustave Lige narodov.

London, 18. sept. — Premijer MacDonald je danes oficijelno povabil Francijo, Italijo in Japonsko na mornarično konferenco petih pomorskih sil, ki se vrši tretji teden v prihodnjem januarju v Londonu v svrho redukcije bojnih mornaric.

SENATOR NYE VIDI ZAROTO

Proti farmarjem.

Washington, D. C. — Odklonitev posojila farmarjem pšenice s strani farmrelifnega odbora je močno razjezila senatorja Nyeja iz North Dakote. Pravi, da je to cinična zarota tega vladnega odbora, ki obenem priporoča farmarjem, naj drže žito od trga.

"Farmski pomožni odbor in department poljedelstva urgirata farmarje, naj ne prodajajo pšenice," pravi senator. "To so primorani storiti, ker ne dobijo ne kredita in ne žitnih shramb. Jaz sem prepričan, da imajo v tem programu prste tudi žitni trgovci iz Dulutha, Minneapolisa in žitna borza v Chicagu. Ako se mi ne posreči dobiti odpomoči pri farmskem odboru, bom tiral stvar v senatno zbornico."

Da je senator Nye najbrže v pravem v svoji sumnji, je dokaz v tem, ker je farmski odbor odklonil posojilo največji zadružni organizaciji farmarjev. Na drugi strani pa je odobril posojilo raznim tobačnim in bombažnim organizacijam ter kalifornijskim vinorejcem. Zgleda, da imajo žitni špekulantje, ki so organizirani v žitnih borzah, več moči pri Hooverjevem farmrelifnem odboru kot pa pšenični farmarji.

Oljni magnat izgubil privilegij.

Washington. — Oljni magnat Harry F. Sinclair, ki premišljuje v ječi o svoji korupciji, je izgubil privilegij vožnje z avtom. Par mesecev se je vozil dnevno na sprehod. Oficielno so sicer poročali, da je to delal kot "zdravniški asistent". Naenkrat je pa moral prenehati v tej novi vlogi in sedaj ni več vožnje z avtomobilom. Ubogi Harry! Mu mora biti najbrže jako dolgočasno.

HOOVER ODKRIL PRAVO BEDO V GOROVJU

Na svojih izletih v Blue Ridge gorovje je odkril revščino in ignoranco, ki ga je očividno pretresla.

Washington.—(F. P.)—Predsednik Hoover je na svojih tedenskih izletih v gorovje zapadnega dela države Virginije prišel v dotiko z najprimitivnejšo civilizacijo, ki obstaja v gotovih kotih ameriškega juga. V resnici je on odkril v hribih skupino ljudi broječo več tisoč oseb, ker je bil prvi človek moderne civilizacije, ki je prinesel vest o predstoletni Ameriki, katere korenine segajo v strojno dobo.

Vest o tem odkritju je pognala v Blue Ridge gorovje dosti časnikarskih poročevalcev, ki so našli nadvse primitivno življenje: mnogo družin nima ne peči niti potrebne kuhinjske posode; stolic in drugih udobnosti hišne oprave ne poznajo; šol nimajo nikakih in svet poznajo le v svoji petmiljski okolici. Odkrili so revščino v pravem pomenu besede.

Primitivno življenje je razširjeno po velikem delu Blue Ridge gorovja, ki se prav nič ne loči od življenja predindustrialne Amerike ali pa kake druge primitivne dežele. Po pokoljenju so ti ljudje Anglo-Saksi. Njihovi predniki so se naselili tam pred sto in več leti.

Izpodrinjeni so bili po sužnjedržcih, ki so jih direktno ali indirektno prisilili, da so se izselili z ravnin južnih držav v visoka hribovja. Drugi so zopet bežali pred civilizacijo radi verskih persekucij, ki so bile prenešene iz zapadne Evrope prejšnjih stoletij v Ameriko. In ker so bili ti "hribovci" popolnoma odrezani od civilizacije in njenih ugodnosti ter neugodnosti, so ohranili svoje primitivno življenje do danes.

Prva skrb Hooverja je bila, ko je prišel v dotiko s temi ljudmi, je bilo vprašanje šolstva. Ali naj poseže v žep in zgradi šolo za manjšo skupino otrok? Ali se naj zavzame za obširnejši program, ki bi uključeval vse južne hribovce, ki jih je nekaj nad en milijon? Tak program bi seveda mogla izvesti le zvezna vlada, ker posamezne države na jugu se za to vprašanje ne brigajo.

Vsekakor je bil Labor day za Hooverja poln novh skrbi, ker predsednik "milijonarske vlade" je nenadno spoznal, da je predsednik tudi te primitivne, ignorantne in skrajno ubožne skupine ljudi.

Težko si je misliti, da bo ta incident imel večji vtis na življenje predsednika kljub temu, da je na njega deloval kot bi poleg njega treščilo. Situacija je v resnici polna snovi za razmišljanje in ako se človek poglobi v njeno zgodovino, bi se mu pogled na osvajalce in sedanje gospodarje Amerike najbrže precej spremenil. Te ljudi je nemogoče obsojati, ker so izrodek razmer.

Na drugi strani pa tudi ni mogoče presojati razvoj Amerike, ne da bi človek ne obsodil metod velikih zemljiščnih špekulantov, osvajalcev naravnih zakladov in "graditelje" ameriških železnic, ki so skupno veliko pripomogli, da je ta del Amerike toliko zaostal socialno in kulturno. Ako bi bili "graditelji" Amerike pogoltniti tudi Blue Ridge gorovje, bi bili to gotovo tudi storili in podjarmili slabejše vsaj pred 50 leti.

Ako bodo "hribovci" sedaj na boljšem, ko jih vabijo tekstilne tovarne v doline južnih držav, kot so bili v svojem primitivnem, vendar pa svobodnem življenju visoko v gorah, je seveda važno vprašanje. Gotovo je, da jim je sprememba v prvi dobi dobrodošla kljub dolgim delovnim uram in izredno nizki plači. Toda ne vsem, ker mnogi si žele, da bi se vrnili nazaj v Blue Ridge gorovje, kjer bi si zopet odpočili utrujene ude.

Vatikan prejel milijone za spravo

Pariz, 18. sept.—Fillipo Turati, ubežni italijanski socialistični voditelj in vodja antifašistov v inozemstvu, je dejal včeraj, da je bil Vatikan vreden 110 milijonov dolarjev, ko je podpisal lateranski pakt z Mussolinijem. Podpis pakta je prinesel papežu 80 milijonov dolarjev (1,750,000,000 lir) v gotovini in bondih. Prejšnje premoženje Vatikana se je cenilo na 30 milijonov dolarjev. Zadnje čase je papež kupil za 95 milijonov lir delnic in bondov na rimski borzi.

Revolucija v ameriških gledališčih

Broadway premišljuje o človeških 'slabostih'.

New York. — Legitimnim gledališčem, katerih centrum je na Broadwayju v New Yorku, grozi pogin. Lastniki gledališč — in marsikdo drugi — se vprašujejo, ali prihaja konec naravnim igram. Da je v legitimnih gledališčih nastala velika sprememba, ako ne pravcata revolucija, je gotovo.

Večina gledališč z dramskimi predstavami in tudi veseloigrami je bilo v zadnjem letu jako slabo obiskanih. 85 odstotkov vseh prireb je naredilo finančno izgubo na Broadwayju v lanski sezoni. Newyorčanje sicer niso opustili te zabave; stotisoči še vedno zahajajo v gledališča, v takozvana "movietonska", gledališča, ki so nasledila legitimni teater. Erotičnim Amerikancem očividno bolj prija strojna godba, petje in igranje kot pa gledati in poslušati pristne Evine hčerke in sinove Adama.

Ker se pa okus pri nas v Ameriki jako hitro menja, je možno, da se povrnemo nazaj v legitimni teater in ga zapustimo zopet ob prvi priliki nove iznajdbe.

Hoover dobil novega manažerja.

Washington. — Prihodnja predsedniška kampanja republikanske stranke bo najbrže tekla gladkejše kot je šla zadnja. Za to bo skrbel nov predsednik republikancev Claudius H. Huston, ki je nasledil dr. Worka. Huston je Tennesseejčan, biznisman in politik, ki se je izkazal, da je zmožen poiskati špeh in klobase. Imenovanje Hustona pomeni, da misli stara garda na resno okupacijo južnih držav, ki so trdnjava demokratske stranke od rojstva ameriške republike. S tem imenovanjem si je Hoover zagotovil tudi oficielno podporo lokomotivnih inženirjev in še par drugih železniških unij, ker je Huston v jako tesnih stikih z gotovimi voditelji železničarjev.

Walsh je radoveden.

Washington. — Senator Walsh iz Montane namerava zahtevati od senata, da preišče, koliko je resnice na vesti, da je finančni odbor podaril v novi carinski predlogi veliko bučo jeklarskemu trustu, ki je baje vredna od pet do šest milijonov dolarjev letno. Senatni finančni odbor je namreč določil, naj bo manganezna ruda, ki jo uvaža jeklarski trust iz Rusije, prosta carine. Prvič je s tem korakom odbor ustregel želji jeklarskih magnatov, drugič misli vjeti v zanko pa senatorja Walsha. On namreč nasprotuje visoki carini; ker pa bodo mogoče prizadeti manganezni rudniki v Montani, skušajo starogardisti prisiliti Walsha, da pride v tabor velecarinarjev.

Življenje v tekstilnih tovarnah na jugu je za poročevalca odurnejše kot primitivna civilizacija, ki jo je odkril Hoover. Vsekakor bi bilo priporočljivo, da bi si predsednik ogledal tudi življenje tekstilnih delavcev na jugu, kar bi mu omogočilo, da bi svojo Ameriko še boljše spoznal.

Masnih demonstracij v Gastoniji ni bilo

Samo 300 oseb je šlo za pogrebom ubite delavke. Niti komunističnih voditeljev, ki so pozvali delavce na štrajk, ni bilo zraven! Pogreb žrtve je bil zelo siromašen.—Vsi aretirani linčarji, razen sedmih, izpuščeni!

Bessemer City, N. C. — Poziv Bill Dunneja, tajnika ameriške komunistične stranke, na vse delavce v tekstilnih tovarnah v okoliši Gastonije, da zastavkajo v torek za 24 ur in uprizorijo "največjo masno demonstracijo na ameriškem jugu" ob priliki pogreba Elle May Wigginsove, ki je bila ustreljena zadnjo soboto od protikomunistične drhali — je padel na gluha ušesa.

Namesto masnega pogreba je komaj 300 oseb spremilo truplo nesrečne 29-letne delavke, ki zapušča pet nedoraslih otrok, na revno pokopališče v bližini Bessemer Cityja. Iz malega spremstva in priproste lesene krste, na kateri so ležali samo trije venci, je zijala očitna revščina. Ko so avtomobili s pogrebci krenili s glavne ceste na stransko pot proti groblju, so obtičali v rjavem blatu do osi in možje so morali izstopiti in z rameni riniti vozila.

Tragično je bilo tudi to, da niti glavni voditelji, ki so pozivali delavce na masne pogrebne demonstracije, so ostali nekje v zatišju. Edina komunista iz New Yorka, ki sta šla za pogrebom, sta bila Hugo Oehler, organizator nove tekstilne unije za južne države in pa Liston M. Oak, reporter newyorškega komunističnega dnevnika.

Ob odprti jami so trije predstavniki unije spregovorili par besed. Povdarjali so, da je pokojnica delala za devet dolarjev tedenske mezde in s to beraško plačo je morala preživljati pet otrok. Izjavili so, da bo zdaj organizacija skrbela za otroke — toda po pogrebu so državni dobrodelni uradniki odpeljali otroke v protestantsko sirotišnico.

Pogrebnik je na svojo pest povabil baptističnega pridigarja, ki je zadnji nekaj čvekal in čital iz biblije. Obrede je zaključila mala delavka, ki je otožno zapela pesem o delavski bedi, katero je pokojnica sama zložila.

Charlotte, N. C. — Od več kot 50 aretiranih moških, ki so se udeležili linčarskega pohoda proti komunistom 9. septembra in ugrabili tri voditelje ter enega pretepli, je bilo v torek samo sedem pridržanih veleporoti. Vsi drugi so bili oproščeni zaradi "pomanjkanja evidence." Sledeči so pod obtožbo: A. J. Morehead, delovodja rajonske tovarne v Lorayu, C. L. Pickering, pisarniški nameščenec v tovarni, Dewey Carver, tovarniški delavec, Tom Carver, tovarniški delavec, Horace Lane, delovodja v Myersovi tovarni, Smilly Lewis, mehanik v lorayski tovarni, in Carl Holloway, tovarniški nadzornik.

Vsem tem je bilo poroštvo zvišano na $7500.

Dober rekord čikaške policije.

Chicago. — Čikaška policija ima izredno slabo spričevalo pri lovljenju gangežev, roparjev in morilcev. V kolikor se tiče policije — in tiče se je mnogo — so gangeži precej svobodni, ker le malo njih pride v roke možem postave.

Ta nesposobnost policije je mogoče pojasnjena v dejstvu, da se policija jako zanima za porednejše mladeniče nad šolsko starostjo, katerim je pravi stric. Pred poldrugim letom je vpeljala sistem uposlevalne agencije za izprijene mladeniče in je v prvem letu preskrbela delo nad dvajset tisočem. Pravi, da je boljše gledati, da dobe dečki primerno delo kot jih pa pozneje loviti po cestah kot hudodelce.

Vesti o mučenju Rusov v Mandžuriji so bajke

Tako pravi nemški konzul, ki skrbi za sovjetske jetnike. Ameriški misijonarji pomagajo jetnikom z — biblijami.

Harbin, Mandžurija, 18. sept. — Poročila — na katerih bazirajo protestne note sovjetske vlade — da so našli v okolici Harbina večje število trupel sovjetskih jetnikov brez glav, so navadne izmišljotine, ki se namenoma razširjajo po Sibiriji v svrho propagande proti Kitajcem.

Tega mnenja je nemški generalni konzul dr. Stolbe v Harbinu, ki ima v oskrbi zadeve Sovjetske unije in ki je v tem smislu tudi obvestil sovjetske oblasti v Moskvi. Konzul je skrbno preiskal to stvar in ni našel niti najmanjše trohice resnice na teh poročilih. Res je toliko, da je kitajska policija surovo ravnala z Rusi ob času aretacije in tudi v kitajskih zaporih ni vse idealno, ampak nobenega znamenja ni, da bi Kitajci mučili ali morili jetnike. Do danes še ni bilo niti ene eksekucije.

Kitajci niso tako bedasti, da bi sami sebe tlačili v kašo pred javnostjo. Ker baš zdaj napenjajo vse sile, da bi se otresli pogodb ekstrateritorialnosti, so zelo previdni, da dokažejo inozemstvu, da so tudi oni zmožni pravično soditi inozemske državljane.

V Harbin sta prišla dva ameriška protestantska misijonarja z izjavo, da bi rada pomagala sovjetskim jetnikom. Kmalu je bilo jasno, da njuna "pomoč" obstoji iz — biblij, ki jih hočeta deliti med Ruse v zaporu. Jetniki so pa informirali misijonarja, da take pomoči niti malo ne potrebujejo.

Odvetniki trustov "svetujejo."

Washington. — American Bar Association si je nadela nalogo, da posreduje pri senatu v interesu trustov elektrike, radia, telefona in brzojava. V lobije kongresa je poslala poseben odbor odvetnikov, ki agitira med senatorji in kongresniki za modifikacijo radio-zakona. Trusti, ki jih kontrolira ena skupina javnonapravnih kapitalistov, žele spojiti vse te industrije v eno gigantično kombinacijo. Ker jim pa to sedaj zabranjuje omenjeni zakon, želijo, da kongres črta dotično določbo. — Svoboda za kapitaliste in pekel za delavno ljudstvo je ideal "robustnih individualistov."

Družina obsodila in obsesla očeta na Ogrskem.

Budapešta, 18. sept. — Emmerich Szabo, 50-letni trgovec v vasi Maria Hegy, je te dni naznanil svoji družini — ženi, dve odraščeni hčeri in sin — da se je že naveličal truditi se za njo in da jo hoče zapustiti ter iti po svetu. Družina je takoj organizirala "domače sodišče" in sklenila, da oče nima pravice tega storiti in ker se noče premisliti, ga mora zadeti kazen. Drugo jutro so ga našli v prodajalnici obešenega. Žena in hčeri so ga držale, sin mu je pa nataknil zanko na vrat.

Srčna kap preprečila samomor.

Sterling, Mass. — George L. Bean, star 60 let, se je 16. t. m. pripravljal, da se ustreli. Ko je vzel revolver v roko, se je tako razburil, da se je zgrudil mrtev na tla, predno je mogel sprožiti. Zadela ga je kap.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Naročnina: za Združene države (izven Chicage) in Kanado $6.00 na leto, $3.00 za pol leta, $1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero $7.50 za celo leto, $3.75 za pol leta; za inozemstvo $9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada $6.00 per year, Chicago and Cicero $7.50 per year, foreign countries $9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Reklamacije se ne vračajo.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts will not be returned.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:
PROSVETA
2657-59 South Lawndale Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v oklepaju, na primer (Avg. 31-1922), pomeni, koliko naročnina na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Učitelji ubijanja

Ko je šla Amerika v vojno za demokracijo in svobodo, je poslala tri milijone mož v šolo za ubijanje ljudi. Dobro so se naučili. Posledice te šole so še danes z nami in ostanejo, dokler ne izumre generacija učencev. Dobri ljudje se hudujejo, ker je toliko umorov in ubojev v deželi. "Nekaj je narobe," tožijo. Takrat pa ni bilo nič narobe, ko so dobri ljudje hurahurali, da so jim hotele oči skočiti iz jamic.

Slavna vojna za demokracijo je prinesla prohibicijo, katere smo bili seveda vsi grozno veseli. Ta je še z nami. Prohibicija je rodila prohibičnike in butlegarje. Ker so prvi oboroženi, so tudi drugi. Ker prvi streljajo, odgovarjajo tudi drugi s streli. Ljudje padajo na cestah kot muhe. Danes ne veš, kdo te ustavi na cesti, če se pelješ z avtom — banditi ali prohibičniki. Šola je draga in ljudje se uče od prohibičnikov.

Industrijski baroni so drugi učitelji. V službi imajo kukluksarje, legijonarje, stoprocentovce in druge ubijalce, ki se vozijo po cestah in ubijajo. Baroni imajo tudi zakonodajalce, sodnike in moraliste, ki rote narod, da je ubijanje in uničevanje lastnine greh in zločin. Toda narod — velik kajon, kot je zapisal naš Cankar — je že ves zmešan in najrajši se uči od onih, ki ga uče z batinami po plečih in s kroglami v drob.

Posledice te lepe puritansko-krščanske šole vidimo v vseh industrijskih mestih Amerike. Baš zdaj se svetijo v Gastoniji.

Avtni palčki za proletarce

Zdi se, da bo vprašanje, kje je meja med ameriškim proletarcem in buržujem, kadar imata oba avtomobil, kmalu rešeno. Nekaj časa je Ford reševal ta problem, ko je začel prvi proizvajati "avto za siromake". Toda njegov model znane Lize, ki je poplavil vso deželo in dober del sveta, je začel izginjati. Nekaj ni bilo v redu s siromaki in Ford je opustil izdelovanje "siromašnega avta."

Odrešenikov pa ni nikoli zmanjkalo na svetu. Kakor hitro eden umre — bodisi na križu ali v luži — sta takoj dva na njegovem mestu. Prišel je James V. Martin z novim avtomobilom za ameriške proletarce. Njegov "baby auto" se lahko naroči po pošti kakor par copat za mamo. Pride v zaboju, ki ima obliko garaže. Ko proletarec prejme zaboj, ga postavi kam pod "porč", priklene ga k steni in eto ti garaže! Avtni palček ima le za dve osebi prostora — dovolj za proletarca in njegovo staro ali za proletarskega fanta in njegovo punčaro. Vozil bo 50 milj na galono goriva in olja ne bo treba kupovati. "Bebi" ima v sebi dovolj olja za ves čas svoje eksistence. In vse skupaj se dobi za manj kot dvesto dolarjev s poštnino vred. Toliko vendar premore vsak pošten ameriški proletarec, če stalno dela!

Tako! Medtem pa je naznanila Cadilac Motor Car Company v Detroitu, da je pripravila nov model izključno za kapitaliste, avtomobil, ki bo velik, lep in poln luksusa za one, ki ne vprašajo po ceni, samo da dobe kaj ekstra.

Tako! Črta je zdaj potegnjena, meja jasno označena. Ameriški proletarec je dobil avtnega palčka, kapitalist pa hotel na kolesih. Prvega ne bo sram, da je povišan in drugi se ne bo več bal, da je ponižan! Okey!

In kadar se dogodi — kar je gotovo — da "bebi" Martin in veliki Cadilac trčita skupaj na svobodni cesti, pojde grdi velikan dalje, kakor da je dobil žabo pod kolesa — in proletarskega palčka ne bo več. To bo vsa razlika . . . Sicer ni velika, toda nekaj je le . . . Samo dvesto dolarjev s poštnino vred — in če je kaj vredna črepinja proletarca in njegove stare, je to ekstra . . . Navadno ni dosti vredna . . .

Irene Bordoni, prelepa filmska zvezdica, je našla (iznašla, odkrila ali kakor že hočeš, brate) dobro zdravilo proti divorsu ali razporoki. Njeno zdravilo je: Ni se treba ženiti ali možiti, pa ne bo kaj divorsati! — Can you beat it?

Pravica, ki jo delijo delavcem, je iz porcelana. Čim se spotakneš na špehasti poti, pa je šla pravica.

Glasovi iz naselbin

Glas s farme.

Jump River, Wis. — Preteklo je že več let, odkar sem se pogovarjal z rojaki potom časnikov, zato sem prišel nekako s pravega tira kako razpravljati o kaki zadevi.

Tudi danes bi menda ne nadlegoval uredništva, če bi sosedni rojaki-farmarji v Sheldonu, Wis., ne imeli pred seboj zelo vitalno vprašanje zadružništva.

Nekateri prijatelji in prijateljice so nas obiskali tekom let, in tistim, ki so prišli zadnja leta, in so me prej poznali, ni šlo v glavo, kako zamore človek, ki ni nikoli prej opravljal za dolgo dobo fizično posebno težkih del, preustvariti v kratki dobi 15 let pragozd v lepa polja, zgraditi poslopja in si nabaviti stvari potrebne v zvezi s poljedelstvom, ki se suče okoli mlekarstva.

Železna volja izpeljati gotov načrt, delo, uporaba kolikor mogoče umnega gospodarstva, povprečno dobre letine, precej povoljne cene naše vrste pridelkov, zdravje v familiji in pri živini, vse to, in druge povoljne okoliščine, so pripomoček, da smo se nekateri rojaki, ki smo zapustili industrijo in mesta, povspeli s primeroma majhnim začetnim kapitalom do kolikor toliko neodvisnih farmarjev. Poznam rojake, mnogo njih, v centralnem Wisconsinu, ki so delali pred okoli 15 leti v rudnikih, livarnah in tovarnah, ki pa danes vsaj v gospodarskem oziru daleč nadkriljujejo svoje tovariše, ki so ostali industrijski delavci. Seve, vsi niso uspeli! Začetna leta so bila težka, in vsak ni za farmarja in samostojnega ekonoma, zato je precejšno število onih, ki so prodali lastnine in se vrnili k industriji. Jih je pa tudi nekaj, ki so se vrnil zopet na farme in postajajo polagoma trdni gospodarji.

V okolici Sheldona, Wis., je okoli 18 slovenskih rodbin na farmah; menda vsi so precej dobro stoječi gospodarji.

Tam imajo zasebno maslarno. Zazdelo se pa jim je, da gre preveč njih denarja v žep zasebnega lastnika tamkajšnje maslarne. Zato so sklicali javni shod, da bi organizirali zadružno maslarno. Vodilni gibatelji te misli so Slovenci in Finci; vendar je velika večina drugorodcev in domačinov ž njimi.

Uspeha kooperativne 'Creamery' se ni bati, ker to ni nikak poskus, nič novega. Zadružne sirarne, maslarne, in druga zadružna podjetja uspevajo in so dobičkanosna v mnogih krajih nele v naši državi, ampak v vseh civiliziranih in menda neciviliziranih deželah sveta.

Petdeset milj vzhodno od Sheldona sta dve "Cooperative Creamery", ena v Medfordu, Wis., in druga kakih 15 milj severno, v Rib Lake, Wis. Te "Creamery" so ustanovili farmarji, lastujejo ju farmarji, in farmarji ju obratujejo. Sta toraj povsem v farmarskih rokah. Ona v Rib Lake obstoji le nekaj let, v Medfordu je pa starejše podjetje, ki izdela letno nad milijon funtov surovega masla ali "putra". Smetano dovažajo vsi okoliški farmarji, in tudi na trokih v okolici 40 milj. To je ogromno podjetje te vrste in povsem moderno opremljeno. Izdelujejo tudi posušeno in zmleto maslено mleko (dried buttermilk), izvažajo jajca, meljejo žito, in uvažajo vsa potrebna krmila za živino.

Svetoval bi, da si rojaki v Sheldonu, in drugi tamkajšnji farmarji ogledajo kaj je doseglo sodelovanje medforških farmarjev v ne posebno dolgi dobi, predno položijo temelj za svoje podjetje. Umevno, da ne morejo zgraditi takoj Medfordu podobno podjetje, a vpogled pač pomaga kolikor toliko k pravemu začetku.

Poleg pravilnega začetnega načrta, sta samo dve tehnični strani, na katerih temelji uspeh vsakega kooperativnega podjetja. In jednotina tiskarna, kakor tudi naša jednota, ni nič drugega kot kooperativno ali zadružno podjetje.

Prva stvar potrebna za uspeh zadružnih podjetij te vrste je, da so zadružniki ali člani zvesti in lojalni svojemu podjetju, četudi bi jih privatno podjetje sicer pilo z malo višjo ceno za maslено maščobo, v nadi, da v kratki dobi poruši kar hočejo farmarji zgraditi in lastovati.

In druga potrebna stvar je, da poverijo zadružniki vodstvo svojega podjetja zmožnim, podjetnim in poštenim oskrbnikom.

Lojalnost članstva ali zadružnikov, v tej zadevi farmarjev, in dobro vodstvo zadruge vzameta dobiček, ki gre pri privatnih podjetjih v žepe privatnih lastnikov, iz teh privatnih žepov, in ga razdelita med zadružnike, v tem oziru farmarje.

Neuspeha se toraj ni bati, če so farmarji za kooperativno delovanje, in so pogodbeno vezani za gotovo dobo voziti smetano v zadružno maslarno, in če je to podjetje v rokah pravega vodstva.

Vestno, podjetno in zmožno vodstvo seve je treba dobro plačati. In tukaj naj farmarji ne napravijo napake, da bi izvolili in uslužbili cenene sile, ker kar je po nizki ceni je navadno tudi malo vredno.

Omenim naj še, da je v tej okolici, kakor tudi v mnogih drugih, precej dobrih farm in deloma ščiščenih zemljišč, ki se dobe jako ugodno. Največ teh zemljišč je bilo v rokah ameriških farmarjev iz Iowe, ki so vajeni pečati se največ s koruzo in debelenjem svinjadi in klavne živine.

Tukaj v Wisconsinu se bavimo največ z mlekarstvom, in za mlekarstvo ni vsak človek, ker je treba molzti z roko ali s strojem na petek ali svetek, to je vsaki dan dvakrat. Seve, da mi Slovenci, posebno ženske, večinoma radi molzemo, ker se nam zdi, da se to delo izplača, četudi vemo, da je težko obogateti s tem delom. Vsekakor krave nam pomagajo, da se vozimo z avtomobili, in da menda nismo nikdar "broke".

Tu in tam kupi ta ali oni farmo, ali nekateri le deloma izščiščeno zemljo, in si zgradi domačijo in zagotovi življenje in obstoj. Če je kateri rojakov mnenja, naseliti se na farmo, si lahko ogleda tukajšnje prilike, ki so jako ugodne. Tukajšnja Farmers Association gre vsakemu novemu prišlecu na roko, tako, da se ni bati, da bi človek kupil nekaj, kjer bi bil opeharjen. Seve, treba je imeti nekoliko denarja; čim več zorane zemlje in čim boljša poslopja, tem več stane farma; vendar se dobi stvar v sedanjih časih zelo poceni, in pod jako ugodnimi pogoji. Več teh zemljišč je v rokah raznih Insurance kompanij, ki so vsled nevestnih agentov posojale visoke svote na ta zemljišča. Te kompanije zgubijo polovico in več, samo, da se znebijo zemlje, na katero je treba plačevati davek. Kakor rečeno, prilike so izredne za one, ki imajo nekaj denarja, ki mislijo iti na farme, in, ki se ne bojijo trdega dela.

Hvala še vodstvu jednote za uslugo pri posredovanju tirjatve v starem kraju.

Viljem Brunschmid.

Iz Clevelanda na Thomas.

Cleveland, Ohio. — Dne 29. avgusta smo se štirje člani SNPJ vsedli v nov avto in se odpeljali proti hriboviti West Virginiji. Po sedmih letih se je dobila prilika, da sem šel v družbi bratov Jos. Zabukovca, Stanleya Zabukovca in Paula J. Goloba obiskati moje prijatelje v Thomas, W. Va.

Pot je bila nadvse prijetna in naš avto je drčal po lepih cestah, da so kar klobuki odskakovali. Jaz sem bil prisiljen držati mojega v roki neglede na mojo plešo. Reči tudi moram, da smo imeli v osebi P. J. Goloba ml. izvrstnega šoferja. Naš avto je končno pridrdral do cilja. Nekdaj prijazno mestece Thomas je sedaj polmrtvo, premogorovi so v večini izčrpani in mnogo rojakov se je v zadnjih letih izselilo. Odšli so po zadnji stavki s trebuhom za kruhom. Ko sem premišljeval o naši usodi in opazoval to nekdaj prijazno naselbino, se mi je zdelo, da vidim pred seboj mogočen, a na pol posušen hrast.

Ko smo si po sedmih letih prišli zopet v roke segati z mojimi starimi prijatelji, mi je bilo nekako tesno pri srcu. To je bilo le za trenotek. Sledili so trije dnevi veselja in zabave. Končno se je bilo treba zopet ločiti, ker življenje zahteva, da si človek služi kruh tam, kjer že ima priliko. Za gostoljubnost mojih westvirginjskih prijateljev sem dolžan izreči zahvalo gospem Barsnikovi, Mlekoševi in Milkensovi, ki so nam izvrstno stregle tekom našega tridnevnega obiska. Človek bi mislil, da v hribih ne najdeš postrežljivih ljudi, v resnici pa prekašajo nas "meščane." Ta obisk mi ostane vedno v spominu.

Martin Pekol.

S pota.

O smrti br. A. Vrtačnika sem že poročal. Dne 5. sept. se je vršil pogreb pokojnika na Gilbertu, Minn., katerega sem se udeležil. Naj mi bo danes dovoljeno, da nekoliko opišem njegovo življenje.

Br. Vrtačnik je bil doma iz Komende na Gorenjskem in je prišel v Ameriko, ko je bil star 16 let in se nastanil v Gilbertu. Oženil se je, ko je bil star 19 let, in živel je mirno s svojo družino, soprogo in štirimi otroci. Pred par leti se je preselil na Hibbing. Tam je dobil delo in nekako pred letom dni se je pri delu prevzdignil in takrat se je pričelo njegovo trpljenje. Rabil je razna zdravila, pred par meseci pa je prišel v Duluth, kjer so mnogi zdravniki storili vse, da mu vrnejo zdravje. Pomagalo ni vse nič in nazadnje se je moral podvreči operaciji. Par dni po operaciji se je počutil bolje, a potem so ga zopet pričele mučiti bolečine, katerih ga je končno rešila smrt. Obiskal sem ga, ko je bil v Duluthu in sem videl njegovo trpljenje. Bolečine, ki jih je pokojni prestal, je težko opisati. Videlo se je že takrat, da ne bo dolgo živel in vsa zdravniška pomoč je bila zaman. Težko se je ločil od soproge in otrok, od katerih je najstarejši star 18 let, najmlajši pa osem.

Njegovega pogreba se je udeležilo veliko ljudi, ker je bil zelo priljubljen med njimi. Ob odprtem grobu se je poslovil od njega br. Klun, gl. odbornik SNPJ.

Po prestanih bolečinah je legel v grob brat Vrtačnik, ki je imel za seboj težko življenje. Še kot mladenič je bil prisiljen vdihavati strupeni jamski zrak v boju za obstanek. Spominjam se še, ko sva šla na izlet v krasno okolico Superior jezera, predno ga je bolezen vrgla v bolniško posteljo. On je sedel v senci, jaz pa sem nabiral cvetke, katere so mu bile v zadnje slovo. Br. Vrtačnik, spavaj mirno. Njegovi družini moje sožalje.

Matija Pogorelc.

Vinska trgatev.

Willard, Wis. — Člani Slovenskega narodnega doma prirede v nedeljo zvečer, 22. septembra veselico z vinsko trgatvijo. Uljudno vabimo člane Doma in člane društva št. 199 SNPJ ter vse druge rojake iz Sheldona, Millstona in iz okoliških naselbin, da nas posetijo na omenjeni večer. Zabave bo dovolj za vse, zato naj nobenega ne manjka. Vinska trgatev bo prirejena v prostorih SND.—**Jacob Dechman**, preds.

Popravek.

Cleveland, O.—V mojem dopisu v št. 213 Prosvete se je vrinila pomota. Glasiti bi se moralo, da smo temu društvu **prepustili** kuhinjo, ne pa da smo dovolili kuhinjo **brezplačno**, ker kuhinja ni naša last, temveč SND in mi je itak ne bomo rabili.

Anton Mravlje.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

F. S., Tulsa, Wyo.: Iznajdbe in izboljšavanja aparatov pri govorečih filmih so v teku že več let v Evropi in Ameriki. Imena oseb, ki so delale na teh izboljšavah, nam niso znana.

J. W., Janesville, Wis.: Jugoslovanske pesmi po radiu se lahko slišijo vsak pondeljek zvečer, pričetek ob 9:30 (Eastern Standard Time). Razpošilja jih postaja WBAC in druge radiopostaje, ki so zvezane z WABC in tvorijo Columbia Broadcasting System. Naslov koncertov jugoslovanskih pesmi je "Melody Hour."

Stavka gradbenih delavcev končana.

Pittsburgh. — Radi političnih ozirov je bila stavka par sto gradbenih delavcev, ki so zaposleni na mestnih delih, odpoklicana. Pogajanja med voditelji gradbenih unij in mestno administracijo glede uposlevanja neunijskih delavcev, ki je sporna točka, se nadaljujejo.

Organizacija za farmarja

Sodnijska prepoved za delavca. Zakaj je vlada 'naklonjena' farmarjem in nasprotna delavcem.

Chicago. — Vladni odbor za odpomoč farmarjem je izval s svojo agitacijo v prid zadružnemu organiziranju farmarjev že marsikak patetični komentar pri voditeljih ameriških strokovnih organizacij. Resnica je, da so ameriški farmarji dobili najboljšega organizatorja v Hooverjevemu farmskem odboru, ki si je nadel nalogo, da organizira zadnjega farmarja v gospodarski organizaciji.

Ko je pretekli teden govoril W. F. Schilling, član tega odbora, na zborovanju farmarjev v Marionu, Indiana, ki se pečajo z mlekom, je obžaloval, ker od šestih milijonov farmarjev spada v organizacijo le dva milijona.

"Tisti, ki se ne pridružijo farmarskim kooperativam, kmalu spoznajo, da ne bodo imeli nobene prilike izboljšati si svoj gospodarski položaj," je rekel Schilling. "Namen zakona je, pomagati farmarjem le potom zadružnih organizacij.... So tudi gotovi farmarji, ki verujejo v zadruge. Kljub temu so pa veljni prepustiti zadrugarstvo svojim sosedom, češ, naj le oni delajo in nosijo stroške organizacije. Ta parazitni element je pripravljen uživati sadove dela, ni pa pripravljen prispevati svoj delež."

Ta taktika vlade je jako značilna, posebno ako se jo primerja s taktiko napram delavcem. Vlada skuša farmarje organizirati v gospodarskih organizacijah. Na drugi strani je navadno pa ves državni aparat v službi podjetnikov, kadar gre za potlačenje stavk in prizadevanje delavstva da se organizira. Pogledati je treba le v New Orleans in North Carolino — da naštejemo le dva izmed tisoč slučajev.

Odgovor na ta kontrast je dvojen. Prvič je vlada zainteresirana v farmarja, ker je posestnik. Privatna lastnina je v kapitalistični družbi sveta in vlada je na strani podjetnikov in velikih korporacij, odkar obstajajo. Sedaj je prišla na pomoč še farmarju — proti čemur ne more ugovarjati noben delavec. Prišla mu je na pomoč, ker je njegovo delo v tesni zvezi s privatno lastnino. On prodaja svoje delo v obliki farmarskih pridelkov — pšenice, krompirja, mleka, bombaža itd. — ki so njegova privatna lastnina.

Na drugi strani je delavec le — delavec. Sicer producira potrebščine kot jih producira farmar. Ti produkti pa niso njegova lastnina. On poseduje le um in moč, kar ima sicer svojo veljavo tudi v kapitalistični družbi, ne spada pa v področje privatne lastnine; **radi tega ni delo delavca sveto v sedanji družbi in tudi ne protektirano s strani države, katera sloni na principu privatne lastnine.**

To se mogoče glasi nerazumljivo marsikateremu delavcu, je pa dober ključ, ki odpre vrata vprašanju, zakaj se je vlada toliko pričela zanimati za farmarje, medtem ko zanikuje organizacijo delavstvu, ako ne v teoriji, se pa to godi v praksi.

Druga stvar je tudi politična moč. Ameriški farmar je veliko večja sila v politiki kot pa njegov tovariš industrijski delavec. Nastopa solidarnejše kot delavec v mestih ali v rudnikih. In kjer je politična moč, ki je dekla za dosego gotovega namena s pomočjo vlade, tja se bo obrnil tudi vladni aparat ter skušal zadostiti gospodarskim in socialnim zahtevam zahtevajoče skupine.

Ameriški strokovni voditelji imajo sicer gotove politične zahteve do vlade. Vendar se pa Ameriška delavska federacija še vedno drži filozofije, da delavstvo nima ničesar iskati pri vladi, kar je krasna logika! V politiko tirajo člane svojih organizacij kot republikance ali demokrate in ne kot delavce. Držijo se političnе znamke in ne jedra. In kadar bo delavstvo pričelo nastopati na političnem polju kot delavstvo in ne kot pripadnik ene ali druge kapitalistične stranke, narodnosti ali cerkve, tedaj se bo vlada pričela ozirati tudi na njihove zahteve in njeni zastopniki bodo govorili v prid strokovni organizaciji kot sedaj govorijo v prid farmarskim zadrugam.

Shaw o seksualni privlačnosti

"Strokovnjaško" mnenje angleškega dramatika.

George Bernard Shaw, znani 72-letni angleški dramatik, satirik in socialni filozof, je pred nekaj dnevi na kongresu Svetovne lige za seksualno reformo v Londonu govoril kot gost o potrebi "strokovnjaške sodbe o seksualni reformi." Shaw je takoj v začetku rekel, da govori resno kot strokovnjak v tej zadevi. To je izzvalo smeh med poslušalci.

"Zakaj smeh?" je dejal. "Jaz imam izkušnje glede spolne privlačnosti le kot dramatik v zvezi z gledališčem. Moj uspeh z dramami zavisi od mojega znanja o seksualnosti kakor zavisi uspeh pridelovalca zelenjave od njegovega znanja o repi in solati. Teater je šola spolnosti. Pisatelj iger izkorišča nagon spolnosti in teater uči ljudi kaj je spolnost.

"Seveda ljudje se ne zavedajo tega, zato pa nihče ne vpraša dramatika za nasvete. In ker ga nihče ne vpraša, se ponudi duhoven, češ, da je on strokovnjak glede seksualnosti, čeprav je celibatar (samec, pečlar). Ako pa bi duhoven stopil na oder v teatru kot strokovnjak v spolnih zadevah, bi naredil največjo kašo.

"Papež je najvišji duhoven v Evropi in smatra, da ima spolno vprašanje v malem prstu. Kako naj bo on strokovnjak? Če bi bila kje najvišja prostitutka v Evropi, bi se smela po pravici imenovati strokovnjakinjo. Ker pa ni take osebe, se ponudim jaz kot namestnik najvišje prostitutke v Evropi!

"Govorim kot dramatik in kot tak naletim na razne ljudi, ki vsak po svoje sodijo o spolni atrakciji. Nekateri bi radi omejili atrakcijo na minimum z maksimalno količino obleke; drugi bi radi povečali atrakcijo z nagoto ali polnagoto. Obe stranki se motita. Povem vam, ako hočete povečati spolno privlačnost ženske, oblecite žensko. Oblecite jo, da bo pihala teže! Obleka je glavno sredstvo atrakcije. Obleka je prej radi atrakcije kot je radi dežja, mraza ali vročine.

"Žena v času kraljice Viktorije, naša stara mama, je bila masterpiece, najboljši vzor spolne atrakcije. Zakaj? Zato, ker je bila zavita in povezana v težko oblačilo od vrha do pet. Samo lica in nos je kazala — in s tem je izdajala svojo skrivnost, o kateri si lahko ugibal, ko si pasel svoje oči na njeni obleki! Najbolj je prešinilo mladeniča tiste dobe, če je mogel ošiniti s pogledom kup njenih spodnjih kril. Imela je dvajset spodnjih kril okoli členkov. Ni bila oblečena, bila je tapecirana!

"Vsega tega ni več in danes imamo namesto tega goloto. Tako velika je nagota, da se lahko smatra za popolno razgaljenje. In čim bolj se veča nagota, tem bolj pada spolna privlačnost. Nekoč sem v Nemčiji videl akrobatko, ki je bila tudi pevka. Ko je igrala na trapezi, je bila v tesni pokožnici (tights), torej kot naga. Kot taka je bila lepa in umetniška. Ali ko je kasneje nastopila kot pevka, je oblekla krilo na pokožnico — in tedaj je bila pozitivno nesramna. Krilo jo je naredilo nemoralno."

Shaw je dalje rekel, da je nemogoče usiljevati ljudski masi ideje glede moralnosti. Do danes še ni bilo enotnosti v tem oziru. V Londonu je lahko nekaj moralno, kar je v Tokiju zelo nemoralno in narobe. Vsak sloj ima svoje mnenje o tem. Najboljše bi še bilo, da umetniki in intelektualci organizirajo svoje lastne ideale o moralnosti. To bi sicer izgledalo razredno — in Shaw črti razrede — toda druge poti ni.

DAVEK NA SAMCE V ITALIJI FIASKO.

Mrs. Lucie La Coste Maddock, ameriška pisateljica, ki se je pravkar vrnila iz Italije, poroča, da se je Mussolinijeva kampanja proti samcem izjalovila. Mussolini je pred par leti v svoji gorečnosti, da hitro poveča prebivalstvo Italije, naložil visok davek samcem nad 30. letom, misleč, da jih s tem prisili do ženitve in ustvarjanja družin.

"Samci rajši plačujejo davek," pravi pisateljica, "kakor da bi se ženili, ker menijo, da je cenejše plačevati davek kot pa nakopati si družino na glavo. Prav imajo. V zakonu, ki je moža prisiljen, itak ni sreče. Moški bi morali imeti glede tega enako svobodo kakor ženske. V Ameriki pa je eno zlo, ki je večje kakor samski davek v Italiji. To je alimonij, ki ga plačujejo Američani ločenim ženam, ki se omože za kratko dobo, nato pa najdejo vzrok za ločitev. To plačila so škandal, ki nima para nikjer na svetu."

Čulkovski:

DELO.

Ko črno sem zemljo na polju oral
in v vinskih goricah z motiko kopal,
ko v gozdu sem žagal in sekal sem les,
ko v tovarnah sem gledal jermenje koles,
ko tovore sem skladal v železniški voz
in v parnike spuščal za kosom sem kos,
ko sem v kamnolomu kladivo vihtel,
pod zemljo sem s krampom, z lopato hitel,
porival vozičke pod šaht skozi rov,
pomagal graditi nebotičnik nov,
ko slednjič v pisarnah račune sem štel,
povsod naokrog je čas himno mi pel.
Dela je ritem me spremljal vsak hip,
spoznal v njem življenja sem večni utrip!

Vesti iz Jugoslavije

AVTOKARAMBOLI IN DRUGO

(Izvirno.)

Ljubljana, 3. sept. 1929.

Najprej ne slab dovtip: Cestar podira na nekem ovinku svarilno tablo za vozače: "Ovinek, vozi počasi in oprezno!" Nekdo ga vpraša, čemu odstranjuje to tablo. Cestar odgovori: "Ker se doslej še ni nič pripetilo tu."

Na ta dovtip se spomni človek, ko bere dan za dnem o nesrečah na ovinkih cest in železniških prelazih, kjer ni nikakih zapornic. Polno je pri nas železniških prelazov na železnicah, kjer ni ne zapornic ne svarilnih tablic. Mogoče so svoj čas stale tamkaj svarilne tablice, a koder se še ni pripetila nobena nesreča, tamkaj so jih odstranili. Ni potreba. A tamkaj, kjer so se zadnje čase pripetile ponovno nesreče na prelazih, tamkaj so sedaj ali saj bodo v 'doglednem' času postavili svarilne tablice, za zapornice je pa še čas, dasi časopisi stalno ob vsaki nesreči opozarjajo železniško upravo na to.

Čez nedeljo in včeraj je bilo spet več nesreč, avtomobilskih in motociklističnih.

V Kranjski gori se je v nedeljo pripetila težja motociklistična nesreča. V nedeljo je prišlo na izlet na Gorenjsko mnogo motociklistov iz Zagreba. Imeli so lep dan in Slovenija jim je nudila dovolj lepote za nedeljski dan. Že opoldne so krenili nazaj proti Zagrebu. Med njimi je bil tudi neki Dragotin Filipčič s svojo zaročenko, ki je sedela na zadnjem sedežu ter se oprijemala Filipčiča krog pasu. Nekako poldrugi kilometer od Kranjske gore je prišlo do nesreče. Filipčič se je v izogibanju zaletel naravnost v zadnji konec nasproti vozečaga kmečkega voza. Sunek je bil tako močan, da sta Filipčič in zaročenka zletela v velikem loku s kolesa in obležala kraj ceste. Njega je vrglo z vso silo v neki kamen ob cesti, dekle pa je obležalo z zlomljeno nogo pod kolenom. Ležala sta kakih 15 m od kolesa vstran. Za njima je vozil zagrebški motociklistični prvak Štrban, ki je priskočil na pomoč. Iz Ljubljane so poklicali reševalni voz, ki je dospel v 90 minutah v Kranjsko goro. Zdaj oba ponesrečenca ležita v ljubljanskem Leonišču. Poškodbe so težje, vendar bo Filipčič ostal v bolnici le kakih 10 dni, dočim mu bo zaročenka morala ostati dlje, ker ima nogo v mavcu.

V Leonišču leži tudi nekdo, ki se je poškodoval enako z motornim kolesom nekje med Lukovico in Trojanami. Troje fantov se je vozilo na novem motornem kolesu proti Trojanam, ter so se že srečno vračali. A na povratku je prišlo do nesreče. Odpovedala je nožna zavora, zategadelj ponesrečenec, ki je vodil kolo, ni mogel pravilno odvoziti ovinka ter je s kolesom zapeljal v kup gramoza. Vse tri je pometalo s kolesa, enega na cesto, drugega v jarek, tretjega pa celo v breg na travo. Ta zadnji je odvlekel na najmanj poškodb. Težje poškodbe pa je odnesel vozač, ki si je zlomil ključnico ter leži v Leoniščo.

Na Ježici je zadnje čase vedno nesreč na cesti z avti in kolesi. Tamošnji ljudje se pritožujejo nad brezobzirnim dirjanjem skoro vseh vozačev vozil. So tam na ovinkih svarilna znamenja, a nihče se ne ozira nanje ter dirjajo kot brez uma. In hiše stoje tik ob cesti, ljudje prihajajo iz hiš in stopijo koj s prvim korakom na cesto in naravnost pred avtomobil ali kolo. In tako so nesreče na dnevnem redu.

Tako so imeli nesrečo v soboto, pa spet v nedeljo, bogve, ali ni bila tudi včeraj? V soboto zvečer sta stala dva domačina ob cesti s svojim kolesoma ter se pogovarjala. Po klancu navzgor je pridirjal motociklist, dirjal in ni s hupanjem prav nič opozarjal ob domačina. Motociklist se je zagnal naravnost v oba. Eden se je k sreči še umaknil s kolesom vred, drugi pa je jedva rešil samega sebe, kolo pa mu je motorno kolo skoro popolnoma zdrobilo. Stvar so prijavili orožnikom, a kdo bo poplačal kolo, je še vprašanje.

V nedeljo zvečer pa je blizu črnuškega mostu podrl neki avto posestnika Kosmača, ga vlekal več metrov s sabo po cesti ter ga močno poškodoval. Vzrok bo brzkone brzina avtomobila. Kosmač se je peljal na svojem kolesu pravilno po desni strani, od zadaj je pripeljal avto, zapeljal v kolo Kosmača, povlekel kolo in Kosmača s sabo več metrov, ker ni bilo mogoče ustaviti avtomobila tako hitro. Znak silne brzine. Ves potolčen leži Kosmač v domači oskrbi. Poškodbe so nevarne in utegnejo postati zanj usodne.

V bližini Slovenskih Konjic pa sta včeraj zapeljala drug v drugega dva avtomobila. Eden je bil občutno poškodovan in ni mogel nadeljevati vožnje, dočim je drugi odnesel le rahle poškodbe. Izmed potnikov je bil poškodovan le eden.

Kronika avtomobilskih nesreč je torej pri nas prav živahna, kar priča o porasti motornega prometa po naših cesta. — Tako razlagajo nesreče avtomobilisti.

Kakšno je Celje v številkah.

Celje, 3. sept. 1929.

Mestni magistrat je končal pred nekaj dnevi s štetjem prebivalcev in s točno določeno statistiko na sploh. Današnje Celje ima 854 prebivalcev, v tem številu pa je všteto tudi vse vojaštvo celjskih kasarn, ki imajo v svojih sobah in dvoriščih krog 800 vojakov. Površina mestnega teritorija znaša 2,056.250 kvadratnih metrov, obseg mesta pa 9 in pol km. Vseh hiš je v Celju 430, poleg tega še dve vojašnici in Invalidski dom. Statistika stanovanj dokazuje, da je v Celju pomanjkanje stanovanj. Manjka jih najmanj 50. — Po poklicu bo razen trgovcev menda največ odvetnikov (23) in zdravnikov (21).

Tako je Celje po številkah. Drugače pa je eno naših najsimpatičnejših mest s svojo divno okolico, s svojo zgodovino in s svojo skromnostjo, ki se je ustoličila na obeh bregovih lepe Savinje.

Ukradli so mu ček za 100 dolarjev. Črnogorec Mile Marotić iz Gluhide je imel silno smolo. Vozil se je z vlakom iz Broda proti Zagrebu ter med Novsko in Sunjo je nekoliko zadremal. Ko se je zbudil in otipal žepe, se je silno prestrašil, ker je opazil, da mu je manjkala listnica, v kateri je imel ček za 100 dolarjev, potem 108 dolarjev in 1300 dinarjev v gotovini. Prijavil je tatvino zagrebški policiji, ki je uvedla zasledovanje.

Smrtna kosa. Umrl jev ljubljanski bolnici Jakob Ogrizek, kleparski pomočnik mestne plinarne, star 38 let. Zapušča ženo s hčerko, stanujočo na Tržaški cesti 27. Pokojnik je bolehal celih 11 mesecev. Po dolgem trpljenju je ugrabila smrt davčnega upravitelja v pok. Ivana Pibernika.

Smrtna žrtev avtomobilske nesreče.

Včeraj je nenadoma preminul v ljubljanski bolnici Rud. Seljak, cestni nadzornik in gostilničar v Domžalah.

Menda pred 10 dnevi je bilo, ko se je ponesrečil v Lukovici. Peljal se je s svojim avtomobilom po opravkih v spremstvu g. Fuggerja. Na avtu je imel naloženo tudi veliko steklenico, ki se je med vožnjo nagibala. Ko je Seljak zagledal, da se bo steklenica preobrnila, je namah spustil volant in zagrabil za steklenico. Pri tem se je avto z vso silo zaletel v obcestni kamen in se dvakrat prevobrnil. Seljak in Fugger sta zletela z voza in obležala nezavestna. Fugger je dobil lažje poškodbe, Seljaka pa so morali prepeljati v bolnico, kjer so ugotovili, da ima nalomljena rebra in pretresene notranje organe. Čez nekaj dni se je vrnil na videz ozdravljen domov, toda v pljučih so nastale komplikacije zaradi strnjene krvi in podplutb. In po težkih mukah je umrl.

Nevaren požar.

Cerknica pri Rakeku, 3. sept.

Danes je izbruhnil na posestvu Franca Barage v Dolenji vasi požar, ki ga je povzročil 4-letni otrok, ki je po nesrečnem naključju prišel do vžigalic. Ogenj je vpepelil 9 objektov, ker se je razširil na sosedna poseštva. Zgorelo je: dve hiši, skedenj in trije hlevi. Živino so sicer rešili, škoda pa je velika, ker je zgorelo mnogo poljskih pridelkov. Oškodovana sta poleg posestnika Barage še posestnika Janez Primšar in posestnik Fr. Martinčič. Primšar trpi največjo škodo, ker je bil najnižje zavarovan. Na pomoč so prihiteli gasilci iz Cerknice in Dolenjih Jezer. Najboljše so se izkazale nove motorne brizgalke, dobro pa so se uporabljale tudi stare navadne. Vrlim gasilcem se je zahvaliti, da ni bilo še večje škode.

Zagonetna smrt mladega posestnika.

Dole, 3. septembra.

Od pomladanskih Jakopinovih avantur se še ni primeril v dolskih hribih dogodek, ki bi ljudi tako razburil, kakor jih je nenadna smrt mladega posestnika Franceta Škode, ki so ga našli včeraj mrtvega v veži. Obstoja sum, da ni umrl naravne smrti.

Komaj 25 letni France Škoda se je oženil v letošnjem februarju z 20 letnim kmečkim dekletom Alojzijo, s katero sta si ustvarila domačijo na Klopčarjevem gruntu v mali vasici Zagozd, nekako 15 minut oddaljeni od Dol.

Mlada zakonca pa sta kaj kmalu zašla v prepir. Njegova žena je bila močno podvržena ljubosumnosti, zato so bila nesoglasja na dnevnem redu mladega para.

Po pripovedovanju Francetovih sorodnikov so bili očitki njegove žene neutemeljeni. Pokojni France je večkrat tožil svojim znancem, da ga stalni prepiri v domačiji zelo bole. Materi pa je včasih s solznimi očmi pravil, kako mu je hudo, ker ga muči njegova žena z ljubosumnostjo.

Tudi včeraj je prišlo pri Klopčarjevih do prerekanja. Prepir sta hotela ublažiti Francetov brat Tone iz Št. Ruperta in njegov prijatelj Anton Avbelj, ki sta prišla v Zagozd na dnino; pa se jima prizadevanje ni obneslo. Oba zakonca sta zašla v hud prepir, v katerem je France udaril svojo ženo po obrazu, nato pa je odšel iz sobe.

"Tepe me . . . tepel me pa ne boš!" . . . je zakričala Lojza in stekla za svojim možem. Ne vedoč, kako naj pomirita razjarjen zakonski par, sta ostala oba dninarja še nekaj trenutkov v sobi.

"Pojdiva za njima, da se ne spoprimeta zunaj in da ne pride do kake neumnosti," sta se odločila Avbelj Anton in Škoda Anton.

Na vratih pa sta zaprepaščena obstala. Nudil se jima je obupen prizor: na tleh sredi veže je ležal gospodar France že brez vsakega znaka življenja. Njegovo truplo je ležalo na hrbtu, noge raztegnjene, roke pa je imel sklenjene na prsih.

Tone Škoda je pokleknil k truplu svojega brata. S solzami v očeh ga je klical: "France, vstani, France, čuj, kliče te tvoj brat Tone . . ."

Klopčar pa je ležal brez vsakega življenjskega znaka. Prizadevanje obeh, da bi z močenjem spravila v Franceta vsaj iskrico življenja, je bilo zaman, takisto tudi drugih Zagozdanov, ki so cenili pokojnega Franceta.

Smrtna kosa. V Sv. Jakobu na Savi je umrl Anton Pečnikar, bivši posestnik in gostilničar, oče sedanjega župana Ivana Pečnikarja. — V Ljubljani je umrla Roza Tavčarjeva.

Največja palača v Beogradu. Center Beograda dobi v bližnji bodočnosti palačo, ki bo s svojo veličino presegala vsa dosedanja poslopja v prestolici. Na Pozorišnem trgu bo Jadranska zavarovalna družba v bližnjih dneh pričela graditi palačo, ki bo imela enajst nadstropij. V podzemlju se bo uredil modern bioskop. V pritličju bodo veliki trgovski lokali, v nadstropjih pa prostori za stanovanja in pisarne. Palača bo dograjena do prihodnje jeseni. Samo stavbišče za novo palačo je stalo šest milijonov dinarjev.

Smrtna kosa. Umrl je v Celju v Gosposki ulici znani celjski pasar, zlatar in optik Konrad Kager. V javni bolnici pa je umrl 57 letni hlapec Franc Kozelj iz Drešinje vasi pri Petrovčah. V Mariboru je umrl železniški uradnik Henrik Mencelj. — Umrl je v Mariboru 15 letni brivski vajenec Franc Žižek.

Scotty Allen:

Kako dresiram svoje pse

Svoje pse vzgajam skoraj natančno tako kot sem vzgajal otroke. Sem prijazen, prizanesljiv in dober — predober ne moreš biti — in vzlic temu vedno dovolj odločen in trd. Če hočeš pri psu — prav kakor pri otroku — kaj doseči, ga moraš najprej naučiti pokornosti in ubogljivosti.

Ena prvih reči, ki sem jo učil pri pseh potem, ko sem jih bil navadil ubogljivosti, je dobro vedenje. Dobro vzgojen pes ve, kje mu je mesto. Ne skače po svojem gospodarju in mu ne kvari z umazanimi krempljii obleke; kadar kdo je, ne prosi hrane. Če ni nič posebnega, ne klati razburjeno z repom; tudi se ne bo udobno zavalil na kak stolec ali ležal tam, kjer se lahko drugi spotaknejo ob njem. Takega vedenja lahko naučiš vsakega psa.

Naučiš ga tudi, kako naj se vede nasproti raznim ljudem. Osebi, ki je že bila kdaj v hiši, naj gre naproti in jo spremi do vrat. Spodobnega tujca, ki prihaja v hišo, mora spoznati kot takega; nad njim naj ne laje, marveč mu dovoli, da gre k vežnim vratom, pri čemer pa ga mora ostro opazovati. Osebo sumljivega videza, n. pr. postopača, mora dobro dresiran čuvaj spoznati in nekajkrat kratko zalajati, da opozori gospodarja, kdo se bliža; potem se postavi pred vrata in taki osebi zabrani vstop, razen če kdo odpre.

Najzoprnejši so nevzgojeni ali slabo vzgojeni psi, ki nad vsakim lajajo in vsakogar, ki gre mimo, zasledujejo.

Ko naučim psa dobrega vedenja in ubogljivosti, grem k težjim veščinom. Ne mislim kakšnih velikopoteznih cirkuških trikov, marveč tiste majhne, smešne navade, ki si ji psi prilaste s primernimi vajami; na pr. odpiranje in zapiranje vrat, prinašanje pripravnih predmetov itd. Dober pes je najbolj zadovoljen, če lahko napravi svojemu gospodarju kakšno veselje.

Po navadi začnem z aportiranjem. Vsak pes ima v sebi ostanek instinkta, je zelo važen v divjem življenju: da zna kako reč zopet najti. Nedavno sem vzel s seboj na dvorišče desetmesečnega psa Mikeja, ki sem ga hotel vzgojiti za svojega psa-ljubljenca.

Vzel sem majhen košček gumijeve cevi in ga vrgel na konec dvorišča. Seveda bil bi lahko vzel na mestu tega košček lesa ali kaj drugega.

Kakor večina psov, je tudi Mike tekel za koščkom, ga zgrabil in začel grizti. "Prinesi semkaj, Mike!" sem mu velel.

Psiček me pogleda, potem pa grize cev še dalje.

"Prinesi semkaj, Mike!" ponovim glasneje.

Zdaj je nastavil eno uho, pustil cev in stekel k meni.

Šel sem z njim k cevi, mu velel, da jo dvigne in jo da meni. Nato sem jo zopet zalučil na drugi konec dvorišča.

Precej poizkusov je bilo treba, preden je Mike spoznal, kaj prav za prav hočem: da naj mi namreč prinese dotični predmet. Naposled je le razumel; zdaj sem ga pohvalil in mu dal košček mesa. Nato je moral to nekajkrat ponoviti, tako da si je stvar dobro zapomnil. Od tega dne dalje nisem ničesar vrgel proč, da mi ne bil Mike zopet prinesel.

Dva dni pozneje sem učil Mika, kako se zapirajo napol odprta vrata. Držal sem kos gumijeve cevi na vratih in velel Miki: "Zapri vrata!" Psiček se je postavil na zadnje noge, se opri s prednjimi ob vrata in je skušal doseči cev. Seveda so se vrata pod njegovo težo zapria. To je moral nekajkrat ponoviti; vsakokrat sem držal cev proti vratom in poveljeval: "Zapri vrata, Mike!" Najbolje je, če si pri dresiranju redkobeseden; besed bodi malo, pa samo kratke, da jih lahko pes spravi v zvezo z dejanjem.

Šestič ali sedmič nisem več držal cevi pri vratih, marveč sem le velel "Zapri vrata, Mike!" in napravil kretnjo z roko, v kateri sem prej držal cev. Pes je takoj skočil kvišku in vrata zapri. Zvečer je bil že tako daleč, da je zapiral vrata, kadarkoli sem hotel.

Nekaj dni pozneje sem ga učil, da mi prinese copate. Začel sem tako, da sem se vsedel v naslanjač in vrgel copato na drugi konec sobe. Mike jo je aportiral, kakor sem ga naučil. To sem ponovil nekajkrat in vedno velel razločno: "Prinesi mi copate, Mike!" Nato sem prekinil, položil copate v kot, vzel v roke časnik in jel čitati. Mike je stal negotovo pred menoj in ni vedel, kaj prav za prav hočem.

Tedajci ga pogledam in mu velim: "Prinesi mi copate, Mike", pri čemer napravim z roko majhno kretnjo v smeri proti copatam. Takoj steče po nje in zdaj mu pokažem, da sem zadovoljen z njim. Po petnajstih minutah, ko je imel pes priliko, da obrne svoje misli na drug predmet, vržem copate z nog in rečem: "Prinesi mi copate, Mike!" Pes ni nič reagiral, niti tedaj ne, ko sem napravil kretnjo z roko. Tako sem moral znova začeti z aportiranjem.

V teku časa se je Mike naučil, prinašati drva z dvorišča in jih polagati v skrinjo za drva; znal je najti v sosedni sobi zaželjen predmet in ga prinesti, zapirati vrata za seboj; odpiral in zapiral je vsaka vrata itd.

Vse to je delalo njemu prav tako zabavo kot meni. Jaz nikdar ne uporabljam biča, ki mi tudi pri pasji vpregi ne služi. Nosim ga s seboj tako kot policaj svoj "pendrek", — kot znamenje avtoritete. Le če nastane kak prepir ali priteče mimo tuj pes in se hoče z mojimi spreti, zažvižgam malo z bičem. Če niso psi vajeni biča, tedaj je bič veliko bolj učinkovit nego sicer.

Še nekaj: Jaz ne maram pokvariti psov s tem, da bi jih skušal čim prej navaditi raznih spretnosti. Prenesham tudi tedaj, ko bi se pes hotel še igrati. Dokler se do dobra ne nauči enega, ga ne začnem učiti drugega trika.

Dejal sem že, kako važno je, da pokažeš psu svoje priznanje. Toda to še ne zadostuje; pes mora opaziti, da imaš pri tem svoje veselje. Če vidi, da si navdušen, se bo znatno bolj potrudil, da ti napravi še večje veselje. Taka je pasja natura: psi so sploh silo senzitivni.

RAZNE VESTI

Ubijalec duhovnika oproščen.

Winona, Minn. — John Gira, ki je 14. junija t. l. ustrelil katoliškega župnika Nicholasa Brommenschenkela v svojem stanovanju, je bil 18. t. m. izpuščen iz zapora in obtožnica proti njemu je bila zavržena. Gira se izgovarja, da je župnika zato ubil, ker je zalezoval njegovo ženo.

La Guardia nominiran.

New York. — Pri županskih primarnih volitvah v New Yorku zadnji torek je bil kongresnik Fiorella H. La Guardia nominiran kandidatom republikanske stranke. Njegov suhaški nasprotnik Bennett je bil poražen. Demokratje so nominirali sedanjega župana Jim Walkerja. Norman Thomas je socialistični kandidat.

Oljni magnat obsojen na $60,000.

Washington, D. C. — Harry M. Blackmer, oljni magnat in milijonar, zapleten v znani teapotdomski škandal, ki je pobegnil v Francijo, je bil 16. t. m. obsojen v plačilo $60,000 radi razžaljenja sodišča. Njegovi advokatje so vložili priziv.

Požar uničuje oljno polje.

Santa Paula, Cal. — Gozdni požar, ki je že uničil pet milj dolg in dve milji širok pas lesovja, je v torek dosegel zgradbe oljnih vrelcev Santa Paula-Ojai-Ventura in vse uničil. Škoda se ceni na tri milijone dolarjev.

Unija pekov izplačuje podporo.

Chicago. — Lokalna unija pekov je izplačala v mesecu avgustu $14,000 podpore svojim članskim članom. Devettisoč dolarjev je bilo izplačanih v svrho bolniške podpore in $2520 pa za posmrtnino.

Ojača oslabele vitalne organe.

Milijonom ljudem je znano, kako čudovito zdravilo je Nuga-Tone, ker ono jim je izboljšalo zdravje in vrnilo mod. Na primer: Mr. H. Ruffner, Dillion, Kans., pravi: "Par tednov sem vžival Nuga-Tone, in to mi je napravilo popolnoma drugačnega človeka."

Nuga-Tone je zato tako čudovit, ker vsebuje esterine, ki napravijo nove mod in zdravje. On ojača živce in oslabele organe, dokgati kri in odpravi vsejo hudiče in nadloge, slavobol in slino želodca, pomanjkanje prebavil ter povrne zdravje, okrepljuje spanec, zboljša pa tudi splošno stanje slabotnim ljudem. Ako vi trpite na katerih tih nadlog, tedaj gotovo poskusite Nuga-one. Dobi se v prodajalnah z zdravili, če ne, naj ga vam naročite od zalogatelja z zdravili. (Adv.)

K. D. Baljmont:

Srečna zemlja, srečni ljudje

Potopisne beležke z Oceanije.

Oh, kako prekrasen je bil včerajšnji dan! Videl sem tisto, kar mi sicer nikjer in nikdar ni bilo dano videti. Videl sem barve, kakor jo vidimo samo v sanjah: nežno, smaragdno barvo mirne vode sredi koralnih otokov. Videl sem na lastne oči te pravljične otoke s palmami, ki so take, kakor da ne bi bile resnične — palme, o katerih se mi zdi, da jih poznam še izza otroških let; za njimi sem hrepenel in njih sem hotel videti ne v sanjah, marveč v resničnosti.

Nikdar še nisem občutil takega vzhičenja. Bil sem na vrhuncu vznemirjenja. Vpraševal sem se: ali bedim ali ne? Srce mi je bilo ranjeno od žalosti, ker nisem mogel pokazati teh krasot vsem, ki jih ljubim; ker sem vedel, da ne bom mogel za vedno ostati v daljnih sinjinah, kjer je vse ustvarjeno za lepoto in srečo.

Te nezmotne barve so elizijska prikazen. Zato so prebivalci otoka Tonge — Tabu-a zmerom nasmehljani. Če se ne smehljajo, marveč se glasno smejejo, tedaj se čutiš z njimi vred srečnega, četudi si nemara sam predmet njihove veselosti. Saj se ne čutimo togotne ali užaljene, marveč se radujemo šalam in porednosti lepega otroka, ki je brez zlobe.

Če so kje na zemlji srečna bitja, tedaj so ta-le tukaj srečna!

Tonga-Tabu! Moj parnik se je ustavil ob tem otoku za ves dan. Zrak trepeče od vročine. V plitvi vodi se vidijo modre ali temnovijoličaste ribe, tako majčkene, tako nenavadno drobne, toli neverjetne, dekorativne in vesele, da nas spominjajo zlatih ribic iz ruskih bajk.

Tavam po otoku tjavendan. Namerim se na pogreb, zakaj ljudje so umrljivi tudi v deželi sreč. Pokopavajo petnajstletno dekle, ki je umrlo za sušico. Spremljajo jo samo domačini, jaz sem edini Evropejec. Ta lepo barvna bitja so zelo občutljiva za glasbo. Tonganski zbor lahko vzdrži primerjavo z ruskim, kar je v mojih očeh največja pohvala. Obsežno pokopališče je vsenaokrog zeleno. Duhovnik je neki starec temnega obličja, a ves zanosen. Ob grobu ima govor. V svoji preprosti in močni veri stiska k prsim sveto knjigo, ki vsakomur obeta večno življenje. Njegov govor zveni evropskemu ušesu nekam čudno; prava razkošna poplava vokalov: "Ao aie oao" — besed, ki jih mi ne moremo izgovoriti. Blizu duhovna in tik ob grobu sedita dve deklici, stari deset do dvanajst let. Nič ne žalujete. Tiho se smejete mojim dolgim lasem in me gledate naravnost v obraz s črnimi, pod dolgimi trepalnicami bajno bleščečimi očmi.

Tudi jaz sedem na pesek tik zelenega grma; neka stara Tongana, opazivši, da me je premagala vročina, stopi k meni in me zaščiti s svojim črnim solnčnikom. Tukajšnji domačini obožujejo solnčnike prav tako kakor pokrščeni zamorci v južni Afriki. Oblačijo se v enolične bele obleke.

Nenadoma stopi iz množice pogrebcev mož prijaznega obraza in se obrne k meni. Vpraša me, odkod prihajam. Kmalu postaneva prijatelja. Izvem, da je učitelj petja v vaški šoli. Čuden je pogled na tega bosopetega, gologlavega moža, ki me je bil povedel domov, da mi pokaže svoj primitivni dom in izkaže takšno vzvišeno usmiljenje kakor tisti krščanski svetnik do beračа. Sveti Martin ni imel denarja; sicer pa tudi v tem primeru ni besede o denarju. Hoteč pokriti beračevo goloto, sname sveti Martin svoj plašč, ga preseka na dvoje in nadene polovico sebi, drugo polovico pa beraču. Prav tako se mi je zgodilo, ko sem občudoval tongansko tkanino, ki je pokrivala posteljo mojega gostitelja; prerezal jo je bil na dvoje in podaril polovico meni. Ta tkanina krasi še danes neko steno v mojem evropskem stanovanju. Hranim jo posebno skrbno kot pričo radodarnosti tam v daljni Oceaniji.

(Konec jutri.)

ŽENITVENA PONUDBA

Vdovec srednje starosti se želi seznaniti s Slovenko v svrho ženitve, ali za gospodinjo. Imam svoj dom. Pisma naslovite na: VDOVEC srednje starosti, 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill. (Adv.)

NAZNANILO IN ZAHVALA

Žalostnim srcem naznanjam sorodnikom, znancem in prijateljem širom Amerike tužno vest, da je nemila smrt pretrgala nit življenja naši ljubi hčerki

JENNIE HENIGMAN

Umrla je dne 31. avg. 1929 po 19 dnevni bolezni za pljučnico in influenzo, zvečer ob 11:45. Rojena je bila 27. feb. 1915 na Bishop, Pa. Pogreb se je vršil 3. sept. t. l. ob 2. uri pop. na Melrose pokopališče. Bila je članica društev S.D.P.Z. sedaj združeno s S.N.P.J. štev. 295 S.N.P.J. v Bridgeville, Pa., katerega članstvo se prav lepo zahvalimo za pomoč in tolažbo. Nadalje srčna hvala za darovane krasne vence in cvetljice sledečim: Društvu št. 295 S.N.P.J., mrs. Rapsel, družini Jereb in Lewandowsky, svakom John in August Spelich, iz Detroita, Mich., ter moji sestri Frances Shenkus iz Detroita, Mich., mr. Thom Murray, mr. S. Millers, družini Wiging, Vaushaught in vsem drugim, ki so jo obiskali ob njenem mrtvaškem odru in vsem, ki so jo spremili k zadnjemu počitku. Iskrena hvala odbornikom društva št. 295 in članstvu, ki so vse tako lepo vredili za pogreb, še posebno br. preds. J. Jerebu za govor na pokopališču. Nadalje lepa hvala vsem, ki so dali svoje avtomobile na razpolago in vozili brezplačno pri pogrebu, namreč, Lewandowsky, Shoelack, Spadove, Siihol, Brancke, F. Juvančič, Kumar in Crater. Hvala tudi onim, katerih imena nam niso znana, torej lepa hvala vsem skupaj. Tebi, draga hčerka, pa želimo, počivaj v miru in lahka naj Ti bode ameriška zemljica.—Žalujoči ostali: Mr. in Mrs. John Henigman, oče in mati, ter trije bratje in tri sestre, Bridgeville, Pa.

NAZNANILO IN ZAHVALA

Žalostnim srcem naznanjamo sorodnikom, prijateljem in znancem tužno vest, da je neizprosna smrt pretrgala nit življenja naši ljubi hčerki

ROSE ŠKOF

Umrla je za pljučnico dne 3. septembra 1929 ob 6. uri zvečer. Stara je bila 2 leti, štiri mesece in 22 dni. Bila je članica v Mladinskem oddelku pri društvu št. 562 S.N.P.J. v Barton, Ohio, katerega članstvo jo je spremilo k zadnjemu počitku ob veliki udeležbi. Pogreb se je vršil po civilnem obredu na pokopališče v Blayn, Ohio. Naša najlepša hvala članstvu društva, ki so se pogreba udeležili in še posebno onim, ki so čuli ob njeni rakvi in lepa hvala društvu za krasni šopke cvetlic. Iskrena hvala za nagrobni govor S.N.P.J. Prav lepo se zahvaljuje bratrancu Anton Dolencu za podarjene cvetlice in za tolažbo v naši žalostni uri, ter hvala njegovi družini, ki so se vsi udeležili pogreba. Lepa hvala sestrični Frances Gričar za udeležbo pri pogrebu. Najlepša hvala za udeležbo pri pogrebu in za darovane cvetlice sledečim: Mrs. Primovik, družini Korent, in Peter Ijetujec, mr. in mrs. Strekelj, Rose Miheličič, Mary Matas in mrs. Gražanis. Lepa hvala vsem skupaj. Tebi, draga hčerka, želimo, počivaj v miru in lahka naj Ti bode ameriška zemljica.—Žalujoči ostali: Joe in Terezija Škof, starši; Joe Jr. in Stanley, brata, vsi v Barton, Ohio.

Roman v šestih delih z epilogom.

F. M. Dostojevskij:

ZLOČIN IN KAZEN

Poslovenil Vladimir Levstik.

Za vsako malenkost je tekel h Katarini Ivanovni sami, begal za njo celo v tržnico in jo nazival neprenehoma "pani horunžina," dokler ji ni skrajno presedel, dasi je izprva sama govorila, da bi bila brez tega "postrežljivega in velikodušnega" človeka popolnoma izgubljena. Značaj Katarine Ivanovne je bil takšen, da je vsakogar, na kogar je naletela, takoj nakitila z najlepšimi in najživejšimi barvami, hvalila ga tako, da je postalo marsikoga že sram, in si izmišljala v njegovo hvalo razne stvari, ki jih nikdar ni bilo. Dasi pa je sama povsem iskreno in odkritosrčno verovala v njihovo istinitost, vendar jo je nazadnje nenadoma minilo občudovanje in bila je zmožna ozmerjati, opljuvati in z udarci nagnati človeka, ki se mu je še nekoliko ur poprej klanjala v doslovnem pomenu besede. Bila je od narave šaljivega, veselega in miroljubnega značaja, toda vsled neprestanih nesreč in nezgod je začela tako vroče želeti in zahtevati, da bi vsi živeli v miru in radosti in si sploh ne bi upali živeti drugače, da je nad vsako najmanjšo nezgodo kar na licu mesta zdivjala in začela na vsem lepem po najbolj pestrih nadah in sanjarijah preklinjati usodo, trgati in razbijati vse, kar ji je prišlo pod roko, in butati z glavo ob steno. Tudi Amalija Ivanovna si je bila pridobila naenkrat nenavaden ugled in spoštovanje s strani Katarine Ivanovne, morebiti edino zato, ker je prišla ta pogrebščina in je bila Amalija Ivanovna iz vsega srca pripravljena udeležiti se vseh skrbi; obljubila je, da hoče pripraviti mizo, preskrbela perilo, posod in vse drugo ter pripravila jedila v svoji lastni kuhinji. Katarina Ivanovna jo je pooblastila k vsemu ter ji izročila vse, dočim je šla sama k pogrebu. Res je bilo vse izborno pripravljeno: miza je bila še prej snažno pogrnjena, posoda, vilice, noži, kozarci, kupice in čašice—vse to je bilo res da nabrano od raznih sostanovalcev, različne oblike in velikosti — a bilo je vendar ob svojem času na mestu in Amalija Ivanovna, ki se je zavedala, da je dobro opravila svoje delo, jih je sprejela ob povratku celo z nekakšnim ponosom, vsa v prazničnih oblekah, v avbi z novimi žalnimi trakovi in v črnem krilu. Dasiravno je bil ta ponos opravičen, vendar Katarini Ivanovni ni nič ugajal: "Kakor da brez Amalije Ivanovne še mize ne bi znali pogrniti!" Tudi avba z novimi trakovi ji ni ugajala. "Ali se ta zabita Nemka morebiti ponaša s tem, da je ona gospodinja in se je iz milosti ponudila svojim ubogim stanovalcem v pomoč? Iz milosti! Prosim lepo! Pri očetu Katarine Ivanovne, ki je bil polkovnik, oziroma malodane guverner, so pogrinjali mizo včasih za štirideset oseb, tako da bi Amalije Ivanovne ali bolje rečeno Ludvigovne niti v kuhinjo ne bi pustili." Sicer pa je Katarina Ivanovna sklenila za zdaj še prikrivati svoja čuvstva, dasi je bila v svojem srcu prepričana, da bo treba Amalijo Ivanovno na vsak način še danes popariti in jo spomniti na njeno pravo mesto, sicer si bo mislila bogvekaj; do takrat pa je sklenila občevati z njo le hladno in malomarno. Slaba volja Katarine Ivanovne je še narasla zbog druge neprilike; izmed sostanovalcev, ki so bili vabljeni k pogrebu, ni bilo skoro nikogar razen Poljačka, ki je pritekel tudi na pokopališče; k pogrebščini pa, namreč k obedu, so se znašli le najneznatnejši in najubožnejši izmed njih, raznotera sodrga, ki sama sebi ni bila podobna. Starejši in solidnejši med njimi so vsi izostali, kakor bi se bili nalašč dogovorili med seboj. Peter Petrovič Lužin na primer, o katerem je bilo lahko reči, da je najsolidnejši in najugiednejši izmed vseh stanovalcev, ni prišel, dočim je bila Katarina Ivanovna že prejšnji večer povedala vsakomur, to je: Amaliji Ivanovni, Poljci, Sonji in Poljačku, da je to plemenit in velikodušen mož z obširnimi zvezami in velikim premoženjem, bivši prijatelj njenega prvega soproga in gost v hiši njenega očeta, in da je obljubil uporabiti vsa sredstva, da ji preskrbi znatno pokojnino. Tukaj bodi povedano, da če se je Katarina Ivanovna hvalila z zvezami in premoženjem kogarkoli, je delala to brez vsakega namena, brez osebnega računa, popolnoma nesebično in edinole zato, ker je rada hvalila in povzdigovala hvaljenčevo vrednost. Tudi "malopridni lopov Lebezjatnikov" ni bil prišel, ker "si je vzel gotovo Lužina za zgled. Kaj si neki misli ta človek o sebi? Povabljen je bil le iz milosti in zato, ker ga skoro ni bilo mogoče prezreti, ko stanuje v isti sobi s Petrom Petrovičem." Izostala je tudi neka spodobna dama s "prezrelo hčerjo;" ti dve sta prebivali pri Amaliji Ivanovni šele dva tedna, pa sta se bili že opetovano pritožili nad krikom in hrupom, ki ga je bilo včasih slišati od Marmeladovih, posebno takrat, kadar je prihajal rajnik pijan domov. Katarina Ivanovna je bila izvedela to od Amalije Ivanovne, ko ji je ta v prepiru zapretila, da spodi vso rodbino, in kričala na vse grlo, da "moti druge odlične prebivalce, dasi ni vredna, da bi jim sezuvala čevlje." Katarina Ivanovna je zdaj nalašč povabila to damo in njeno hčer, tembolj, ker se je pri slučajnih srečanjih oholo obračala stran, zato da bi vedela, "da so tukaj ljudje, ki plemenito mislijo in čutijo in se v svoji gostoljubnosti ne spominjajo zla," in da bi videla, da Katarina Ivanovna ni navajena takšne usode. To jima je nameravala pri mizi na vsak način razložiti, kakor tudi guvernerstvo pokojnega očeta; obenem pa je hotela namigniti, da ni povoda, obračati se pri srečavanju stran, in da je to sploh zelo nespametno. Izostal je nadalje debeli podpolkovnik, ki je bil v resnici le umirovljen štabni kapitan; toda pokazalo se je, da ima še od prejšnjega jutra "mačka". Z eno besedo, prišli so samo: Poljaček; neki sušičen kancelist v mastnem fraku, z mozolci na obrazu, s smrdljivo sapo in malobeseden; potem gluh in skoro popolnoma slep starec, ki je služil svoje dni na neki pošti in ga je že odpamtiveka nekdo vzdrževal pri Amaliji Ivanovni. Prišel je pijan umirovljen poročnik — v resnici provijantni uradnik — ki se je silno nespodobno in glasno smejal in je bil — pomislite! — brez telovnika! Nekdo se je posadil kar za mizo, ne da bi sploh pozdravil Katarino Ivanovno; nazadnje se je prikazal človek, ki ni imel prilične obleke, nego delavno suknjo; to pa je bilo vendarle tako nespodobno, da sta ga Amalija Ivanovna in Poljaček s trudom spravila iz sobe. Sicer pa je pripeljal Poljaček s seboj še nekaj drugih Poljačkov, ki nikakor niso bili stanovalci Amalije Ivanovne in katerih do takrat še živa duša ni videla pri nji. Vse to je zelo neprijetno vplivalo na Katarino Ivanovno. "Za koga so se potemtakem vršile vse priprave?" Da bi bilo več prostora, niti otrok niso bili posadili za mizo, temveč so jim pripravili gostijo čisto v zadnjem kotu na skrinji; mla dva sta sedela na klopci, Poljica pa, kot starejša, je morala paziti na njiju, krmiti ju in jima brisati nosek, "kot otrokoma iz odlične hiše". Z eno besedo, Katarina Ivanovna je nehote občutila potrebo, pokazati se vsem dvakrat tako resno in celo ošabno nego po navadi. Nekatere je gledala posebno strogo in jih prezirljivo vabila k mizi. Ker se ji iz neznanega vzroka dozdevalo, da mora biti Amalija Ivanovna odgovorna za vse, ki niso bili prišli, je začela govoriti z njo skrajno malomarno, kar je ona takoj občutila in pokazala s pikro nejvoljo. Takšen začetek ni obetal dobrega konca. Nazadnje so se vsedli. Razkolnikov je prišel ravno takrat, ko so se vrnili s pokopališča; Katarina Ivanovna se ga je strašno razveselila, ker je bil "edini izobražence" med vsemi gosti in "se je pripravljal, da čez dve leti zasede profesorsko stolico na tukajšnjem vseučilišču", in zato, ker se ji je takoj spoštljivo opravičil, da se vzlic njeni želji ni mogel udeležiti pogreba.

(Dalje prihodnjič.)

M. Andersen Nexö:

Sin božji in hudičev ljubček

III.

Preteklo je tisoč let in še tisoč. In nekega dne se zbudi Bog, zakaj odpočil se je.

"Pojdem in pogledam, kako izvršuje človek moje naročilo," je pomislil. Odrinil je debel, volneni oblak in stopil na zemljo.

Pogled nanjo ni bil razveseljiv. Plevel in zverinjad je uspevala vsepovsod. Srebrnočiste reke božjega vrta so tekle kakor gnojnica po rjavi, neprijazni pokrajini in nesle svoje blato k morju. Garjeve živali so prihajale in se krepčale z njih umazano vsebino.

"To so odpadki velikega trebuha," so govorile, ko so pile. "Hvala Bogu za veliki trebuh, ki nas ne pusti poginiti lakote."

Na njivah so ležale žene in otroci in se plazili. Bili so veli in utrujeni in nikdar niso dvignili pogleda z zemlje.

"Kaj delate, siromaki," vpraša ljubi Bog.

"Sejemo in žanjemo hrano velikemu trebuhu," so odgovorile, "in ako je dobro razpoložen, dovoli, da gledamo, kako uživa. Ne moti nas, da se ne razjezi!"

"Kdo je vendar veliki trebuh", vpraša ljubi Bog.

In bal se je odgovora.

"Kaj ga ne poznaš? Svinjsko glavo ima in volčji trebuh — kožuh nosi na zunaj! Od njegove milosti živimo in dihamo vsi. — O, veliki trebuh je dober!"

Ljubi Bog gre dalje, v mesto. Sredi trga sedi opica in pobira davek z vsemi štirimi rokami.

"Za veliki trebuh", vpije in vsak mora pustiti, da ga oskubijo: noja in pava svojega perja, bobra in kuno njunega krzna. Odhajajo oskubljeni in krvaveči, na ustnih besede zahvale velikemu trebuhu, ki jim je pustil življenje. Uboge žene, ki ničesar nimajo, prihajajo in oddajajo svoje hčere:

"Velikemu trebuhu," govore, "ker nas vse pusti živeti!"

Ljubi Bog stresa s svojo glavo.

Ako je to tisti človek, katerega je ustvaril po svoji podobi, se je napričakovano spremenil.

"Kje je Gospod stvarstva," vpraša.

Kažejo mu opico, ki je bila oblečena v obleko ministra, s trirogelnim klobukom — in ki je gledala z zelo odgovornostjo polnim pogledom. Rep, ki ji je kukal izmed nog, je nosila trikrat zavozlanega. Ljubi Bog se je moral kljub vsemu temu smejati. —

"To poznam! Ustvaril sem jo — iz majhnega vetrička, ki se je zamotal v žep mojih hlač," je rekel in v njegovih besedah je bil gromki smeh.

In šel je, da poišče človeka in zahteva od njega račun.

Kakor ogromen travnik, močvirnat in neprijazen je bil božji svet. In globoko, globoko v njem je naposled našel človeka. Mogočen orjak je postal v dobi vseh teh časov. Ali njegov tilnik je bil vpognjen. In njegovo telo, ki je nekoč blestelo v solncu, je imelo pege nesnage in trohnobe. Svetloba oči je ugasnila, na rokah in nogah je nosil okove, na njegovem močnem tilniku je sedel majhen, razkačen filister in ga zbadal z iglo v meso. In vsakikrat je zastokal orjak in poprijel za delo še krepkeje.

Ljubi Bog ga pokliče z njegovim dragim imenom. In ko je zaslišal besedo Proletarec, izgovorjeno z glasom Boga Očeta, se je vzpel z enim samim sunkom. Okovi so padli z rok in nog, filister se je zvalil na zemljo.

"Tukaj sem, oče," je odgovoril veselo in otipaval naprej.

"Ti si slep, sin moj," je rekel ljubi Bog ganjen. "Sedaj razumem, da je vse tako slabo. Kdo je oropal luč tvojih oči in te vkoval v okove?"

"To so storila bitja, ki si mi jih ti v svoji jezi dal za spremljevalce. Osel mi je napolnil ušesa s svojim krikom in hijena mi je zamašila oči z mrliškim strupom, da nisem videl več svetlobe neba; in opica me je vpregla. Zakaj si svoje lepe darove vrgel živalim, o oče?"

"Dar proroštva sem dal vendar tebi, sin moj, in dar razodetja tudi. In ali niso bili božji zakoni in večen red enkrat za vselej položeni v tebi? Ustvaril sem te vendar po svoji lastni podobi! Nikdar ne bom razumel, da so te obvladali rigajoči dolgoun, krvoločni mrhar in bedasti ceremonijelni mojster. Ravno te sem vendar ustvaril, da bi ti bili vedno pred očmi kot karikatura tvojih božjih lastnosti."

"Saj niso to oni, ki so me podjarmili in zasužnjili — nego je to duša, ki si mi jo dal."

"Duša, ki sem jo dal tebi edinemu iz vseh drugih stvarstev," je vzkliknil Gospod Bog ves razkačen.

"Ali je mogoče roparice in mrčes pobijati z dušo? Ali brezarčnost s srcem? Kaj zamore vsa dobrota proti praznosti? Srce, ki si mi ga dal, o Gospod, in dobrosrčnost, sta me zasužnjila! Glej, moje roke so trde in žuljave kakor nikoli prej in moje srce krvavi še vedno vse toplo vkljub vsemu, kar se mi je zgodilo. Ali tvoje podobe vkljub temu nisem mogel ohraniti. Stremel sem, biti služabnik vsem in ničesar zahtevati za sebe — in glej, postal sem sužnj sveta! Postal sem tako bedeh, da bi niti odvraten črv ne hotel menjati z menoj.

"Ali zakaj, hudiča, nisi zdrobil svojih verig," je vzkliknil Bog, Gospod, in jezno udaril z nogo ob tla.

"Oče, zdrobiti verige pomeni uničiti vse — — ali lahko to naredim? Svet, ki si mi ga dal, sem mori vzdržati — kako ga naj upropastim? Vse, kar je bilo moje, je šlo, samo da vzdržim tvoj svet — in nobeden tvojih darov mi ni pomagal. Celo sin, ki si mi ga poslal, me je spravil še globlje v bedo in sužnjestvo. Kaj hočeš od mene? Jarm me žuli krvavo, tvoj mrčes me grize in vse, kar ustvarim, izginja v veliko praznoto, ki si jo sam ustvaril. Idi k velikemu trebuhu in zahtevaj od njega svoj svet!"

"Tega je ustvaril hudič," je rekel ljubi Bog pobito. — "Saj se imenuje hudičev ljubček? Ali sedaj se srdiš, sin moj in dvakrat žal mi je, da ne moreš upravljati dedščine, ki sem ti jo dal."

"Kako naj to zmorem, ako je ta, ki me je ustvaril, storil to v slabosti svoje starosti," odgovori človek kljubovalno. "Ali nimaš ti sam uši v svoji bradi, Bog Oče?"

In nasmeje se ljubi Bog.

"Opažam, da si začel dobivati zopet svoj obraz," odgovori. "Prav imaš. Takrat sem bil utrujen in sem pozabil vdihniti sveto jezo. Resnično, ustvaril sem te po svoji podobi, zato mi smeš tako govoriti! Sedaj pa spremeniva zopet pekel zemlje v božji vrt. Skupaj očistiva nebo in zemljo od mrčesa. — In od današnjega dne bodi rdeča barva tvoja barva!"

Prevedel Iv. Vuk.
(Konec.)

NA PRODAJ JE

50 čevljev velika lota na seventh ave., No. Riverside, med 22. in 23. ulico, druga od kornerja. Cena je $1250. Pokličite na tel. Berwyn 2599-J. — (Adv.)

Maurice Tillier

Gornja slika predstavlja glavnega direktorja Francoske linije, ki je ravnokar dospel na inspekcijskem potovanju za pregled vseh uradov Francoske parobrodne družbe v Združenih državah in Kanadi.

Od kar je umrl predsednik Del Piaz, je prišlo to glavno vodstvo v roke Mr. Maurice Tillier-ja, ki je takorekoč poverbal ljubezen do mornarstva od svojega očeta, ki je tudi bil visok uradnik v Francoski mornarici in pozneje kapitan pri Messageries Maritimes in kateri je odnosno postal eden višjih uradnikov slavne mednarodne družbe, katera je napravila Suez prekop.

Seveda ni bilo nič čudnega ako je njegov sin, sedanji glavni upravitelj postal in dobil voljo za mornarsko kariero. Mr. Tillierjev vstop v službo pri Francoski parobrodni družbi se je gričel meseca februarja 1907 kot pisar v prometnem oddelku v Saint Nazaire uradu in od tedaj potom njegovih zmožnosti v zvezi z 20 letno službo je postal vrhovni uradnik v zvezi svojega službovanja po vsem svetu. On je član odbora važne črte lastnikov Francoskih parobrodov in direktor skoro pri vsaki Francoski parobrodniški družbi. On je bil tudi član mednarodne komisije za nasaljeništvo, ki je zborovala v Rimu in pri kateri je zastopal Francosko vlado. On je Chevalier častnih legijonarjev in pri vsem tem še ni dosegel svojega 49 letnega rojstnega dne. —(Adv.)

HIŠA NA PRODAJ.

Katerega veseli kupiti hišo tri lote vse stoji malo na hrib ku prodam za nizko ceno za sv to $2275 ako takoj plačate, pa lahke obroke za $2500. Pr dam radi tega ker sem si ku drugo hišo. Oglasite se oseb pri lastniku na naslov: Fra Sikovšek, 2800 Spring Gard Ave., N. S. Pittsburgh, Pa. (Adv.

POZOR ROJAKI V YOUNGSTO NU, WARRENU, O., IN OKOLI

Ako lastujete stavbišče (lot vam mi postavimo hišo na tičnem stavbišču. Vaše prazno st bišče vam ne prinaša primern dobička od vloženega denarja, tem imate samo stroška, in tega dej se ne zavedate, dokler si ne postav hišo na stavbišču. Ko ste kupili st bišče, je gotovo bila vaša želja, d sezidate svoj dom na lastem, ker d gače bi stavbišča ne kupili.

Naš načrt sidanja in financira domov omogoči, da vsakdo lahko stuje svoj dom. Šedaj je prime čas zato, in nikar ne odlašajte do jutrajšnjega leta, ker se vam ne bo z zopet nudila prilika postaviti si s dom po taki ceni in tako lahkimi narazmi pogoji, kot ravno sedaj. bili bomo tudi, da se hiša, katero postavimo, prida ali odda v naj ako vi tako želite. Pogodbe za zi nje domov se sprejemajo le do septembra t. l., zatorej se odlo hitro.

Mi imamo tudi nekaj novih hi malih farm na razpolago, katere menjamo in vzamemo vaše stavb kot prvo naplačilo.

Pišite po nadaljna pojasnila, in menite natančen prostor, kje se v stavbišče nahaja.

GENERAL HOME CONSTRUCTI COMPANY,
312 City Bank Building,
Youngstown, Ohio.

NOVO ŽIVLJENJE

Otresite se slabih posledic vaših prehodov s spremembo klimatskih sprememb, odpravi zaprtje, pomanjkanje slasti, apetita in boljših počutkov. Poskusite ga pod lekarjevo.

SEVERA's ESORKA

VABILO NA

DOMAČO VRTNO ZABAVO

katero priredi lastnik A. KEGEL

na svojem dobroznanem vrtu v Willow Springs, Ill., v nedeljo, dne 22. septembra 1929

Na razpolago bo izvrstna godba, fin domač prigrizek in druga okrepčila.

VSTOPNINA PROSTA VSEM.

Uljudno vabim, da se udeležite te zabave v obilem številu.

Se priporoča—ANTON KEGEL, lastnik.

RAZNO

Ženske skrivnosti. Na stotine žensk nosi danes lasulje, ne da bi vedeli niti njihovi najbližji kaj o tem. Dočim so bila v prejšnjih časih, ko pleše še niso bile v modi, nepristna lasovja nekakšna domena moških in jih je bilo tudi težko utajiti bistrim očem, ne bo spoznalo moderne damske baroke niti najspretnejše detektivsko oko. Te lasulje je mogoče česati in krtačiti kakor prave lase. Lasuljarji specijalisti niso nikoli v zadregi z nasvetom in pomočjo. Klijentinje se jim lahko brez skrbi zaupajo. Barve pravih las ni težko ugotoviti in tako tudi ne primerno nijansiranih las, ki jih naj nadomestijo. Nato izdelajo lasuljo po obliki glave. Natančno barvo dosežeš v slučaju potrebe s kemično barvo. Vsak posamezni las pritrdijo s tenkim kaveljčkom na mrežo, ki je oblikovana po glavi. Baroka dobi še pričesko, ki je dami najljubša, glavo obrijejo do kože in umetno lasovje stoji sedaj trdno na glavi, tako trdno, da ga ni treba sneti niti ponoči. Neki londonski fabrikant barok je izdal skrivnost, da potrosi mnogo londonskih elegantnih dam do 30.000 Din letno za svoje lasulje.

Mož, ki je pogoltnil 209 žebljev. Na nedavnem kongresu kirurgov v Moskvi je predaval zdravnik dr. Larin o medicinskem fenomenonu, ki živi od obrti požiranja žebljev. To je bil neki 32 letni pijanec, ki je postal zaradi požiranja žebljev že precej popularen. Za šilo vodke in 10 kopejk je že pokazal svojo umetnost in pogoltnil 2 cm dolg žebelj. Če pa je bil dobre volje in je imel še povrhu voljno občinstvo, se je njegova umetnost stopnjevala za 80 odst. in je pogoltnil kar 9 ali 10 cm dolg žebelj.

Dr. Larin je izvršil na Zupovu, kakor je bilo pijancu ime, dve operaciji. Prvič, ko mu je prišel pod nož meseca junija lanskega leta, mu je odprl želodec in potegnil iz njega 116 žebljev. Tehtali so 345 gramov. K drugi operaciji je prišel Zupov meseca decembra. Takrat mu je dr. Larin odstranil 93 žebljev in več novcev iz bakra. Vse skupaj je tehtalo 510 gramov. Pri prvi operaciji je bil pacijent v bolnišnici en mesec, drugič 20 dni. Vsi poskusi, da bi požiralca žebljev odvrnili od tega početja, so se izjalovili. Mož je duševno manjvreden in nepoboljšljiv alkoholik.

Letala na zrakoplovih. Po vesteh iz Los Angelesa so se vršili tam uspeli poskusi za lansiranje specijalnih majhnih vojaških letal z zrakoplovov. Lansirani aparati so urejeni tako, da letala tudi lahko spet ulovijo. Novi zrakoplovi ameriškega vojnega zračnega brodovja bodo zgrajeni tako, da bodo služili za matico enemu ali več letalom.

Največja vodna centrala v Evropi. V Kardaunu pri Bolcanu so otvorili Italijani največjo evropsko vodno centralo, ki izkorišča silo reke Eisacke. Stroji delujejo z 270.000 k. s. in proizvajajo letno lahko 300 milijonov kilovatnih ur. Večji del te ogromne energije gre po vodu 240.000 voltov v Milan. Vodni predor je dolg 15 km, stroški so znašali 250 milijonov lir, a z gradbenimi deli je bilo zaposlenih 5000 delavcev tri leta. Načrte za centralo so izdelali avstrijski inženjerji že pred svetovno vojno.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojcem v domovino.

Tiskarna S.N.P.J.

SPREJEMA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOCA DELA

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Cene zmerne, unijsko delo prve vrste. Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY
2657-59 So. Lawndale Avenue
CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMENA POJASNILA